

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Vendula Dubová

ODDLUŽENÍ JAKO ZPŮSOB ŘEŠENÍ ÚPADKU DLUŽNÍKA

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Pohl

Katedra: Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. listopadu 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. listopadu 2013

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. Tomáši Pohlovi za ochotu, vstřícnost a věcné připomínky v rámci zpracování mé diplomové práce.

Obsah:

Obsah:	1
Úvod.....	2
1. Úpadek	2
1.1 Pojem.....	3
1.2 Způsoby řešení úpadku	5
1.3 Insolvenční řízení	5
2. Oddlužení.....	6
2.1 Historický exkurz.....	7
2.2 Osobní působnost.....	7
2.4 Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení	9
2.4.1 Účinky spojené se zahájením řízení.....	11
2.4.2 Osoby oprávněné k návrhu na povolení oddlužení.....	12
2.4.3 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení, doklady.....	12
2.4.4 Spojení řízení o návrzích manželů.....	14
2.5 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení	16
2.6 Uplatňování pohledávek věřitelů	23
2.7 Činnost insolvenčního správce	28
2.8 Přezkumné jednání, schůze věřitelů.....	30
2.9 Způsoby oddlužení.....	33
2.10 Rozhodnutí o schválení oddlužení.....	36
2.10.1 Obsah rozhodnutí o schválení oddlužení.....	36
2.10.2 Účinky rozhodnutí o schválení oddlužení	37
2.10.3 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení.....	38
2.11 Splnění oddlužení	39
2.12 Prominutí zbytku dluhu	40
3. Zhodnocení právní úpravy a její aplikace.....	43
3.1 Sociální dopady, statistiky	43
3.2 Novela insolvenčního zákona	45
Závěr	46
Seznam zkratk	47
Použitá literatura	47
Seznam příloh	53
Příloha č. 1 :	53
Příloha č. 2 :	53
Příloha č. 3 :	54
Resumé.....	55

Úvod

Dne 01.01.2008 nabyl účinnosti insolvenční zákon, tedy zákon č. 182/2006 Sb.¹, který nahradil zákon o konkursu a vyrovnání č. 328/1991 Sb. Tato nová právní úprava reagovala na trendy v právních úpravách úpadkového práva západních zemí, zejména Německa a Spojených států amerických, spočívající obzvláště ve větším uplatňování sanačních způsobů řešení úpadku, nikoli likvidačních. Příčinou přijetí nové úpravy byla i společenská změna, zakládající se na skutečnosti, že typickým úpadcem se v současnosti stal dlužník – fyzická osoba, spotřebitel, a pro takového úpadce se jevila tehdejší právní úprava nedostatečnou a nevyhovující.

Insolvenční zákon proto přinesl do českého práva nový institut oddlužení, způsob řešení úpadku určený zejména pro nepodnikající fyzické osoby. Zákon je účinný šestým rokem, což s ohledem na délku řízení znamená, že teprve v minulém roce byly splněny první oddlužení splátkovým kalendářem. Přesto i za tak krátkou dobu je možné analyzovat tento institut a odhalit problematická místa či nedořešené otázky.

Předkládaná práce si klade za cíl podání uceleného rozboru institutu oddlužení, jak je upraven insolvenčním zákonem, zasazený do souvislostí relevantní literatury a také rozhodovací praxe soudů. Po stručném zasazení do souvislostí a vysvětlení souvisejících pojmů, zejména pojmu úpadku obecně, se budu věnovat prozkoumání přípustnosti a podmínek oddlužení. Dále budou postupně osvětleny jednotlivé fáze insolvenčního řízení a řízení o oddlužení, zakončené výkladem o možném osvobození dlužníka od hrazení zbytku neuspokojených pohledávek.

1. Úpadek

Pro rozbor institutu oddlužení, který je nosným tématem této práce, je nutné nejdříve si definovat pojem úpadku a insolvenčního řízení vůbec, protože tyto termíny jsou spolu navzájem úzce propojeny. Smyslem insolvenčního řízení je totiž řešení úpadku dlužníka, které může spočívat v různých způsobech, z nichž jedním je právě oddlužení.

¹ dále jen InsZ nebo zákon

1.1 Pojem

Klíčovým pojmem insolvenčního zákona je pojem úpadek. Jeho definici najdeme v § 3 InsZ. Rozlišujeme dvě formy úpadku, a to platební neschopnost a předlužení. Jejich společným znakem je mnohost věřitelů, tedy že dlužník má alespoň dva věřitele², z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti. Je přitom nepodstatná výše jejich pohledávek, zda pohledávky jsou nebo nejsou vykonatelné a dokonce i skutečnost, jestli jsou přesně vyčísleny; postačuje, že je nepochybná jejich existence³. Podmínka mnohosti věřitelů nastupuje vždy, jinak se nemůže jednat o úpadek a solitérnímu věřiteli nezbyvá než se vydat cestou exekučního řízení. Insolvenční zákon poskytuje dlužníkovi ochranu před šikanózními návrhy, kdy by věřitel mohl prodat část své pohledávky a tím uměle vytvořil druhou pohledávku s odlišným věřitelem, a to v ustanovení § 143 odst. 2 InsZ. To stanoví, že za další osobu, která má vedle navrhovatele proti dlužníkovi pohledávku, se nepovažuje osoba, která ji od navrhovatele nabyla ve lhůtě kratší než 6 měsíců.

Dlužník je v platební neschopnosti, pokud má peněžité závazky po dobu delší než 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit. Na rozdíl od zákona o konkursu a vyrovnání⁴, který používal neurčitou formulaci „po delší dobu“, zde zákonodárce stanovil konkrétní lhůtu. Inspiraci našel v obchodním zákoníku⁵, který se stejnou lhůtou spojuje vznik práva na zaplacení úroku z prodlení^{6 7}. Neschopnost plnit zde musí být dána objektivně, tedy nejedná se o situaci, kdy dlužník neplní z jiného důvodu, například proto, že nechce. Insolvenční zákon poskytuje i výkladová pravidla k určení, kdy dlužník není schopen plnit své závazky, a to pokud zastavil platby podstatné části svých peněžitých závazků, nebo je neplní po dobu delší tří měsíců po lhůtě splatnosti, nebo není možné dosáhnout uspokojení některé ze splatných peněžitých pohledávek vůči dlužníku výkonem rozhodnutí nebo exekucí, nebo nesplnil povinnost

² Tento předpoklad není naplněn jednou solidární pohledávkou věřitelů, protože sice každý ze solidárních věřitelů má k pohledávce své subjektivní právo, nicméně dlužník má povinnost poskytnout pouze jedno plnění. Viz usnesení NS ze dne 30.01.2007, sp.zn. NS ČR 29 Odo 1121/2004

³ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnický. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 440 s. Praktická právnická příručka. ISBN 978-807-2018-628. str. 36.

⁴ Zákon č. 328/1991 Sb., zrušen insolvenčním zákonem

⁵ Zákon č. 513/1991 Sb., dále jen ObchZ

⁶ Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona. [online]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>, str. 14-15

⁷ konkrétně § 369a ObchZ

předložit seznamy uvedené v §104 odst. 1 InsZ⁸, kterou mu uložil insolvenční soud⁹. Zákonodárce tak popsal situace, které v praxi často skutečně vypovídají o úpadku či hrozícím úpadku dlužníka, a je na dlužníkovi, aby dokázal, že v úpadku není. Tato výkladová pravidla jsou tedy, jak naznačuje slovní spojení „má se za to“, vyvratitelnou právní domněnkou. Za zmínku stojí i omezení prodlení dlužníka pouze na peněžité závazky, které zákonodárce zvolil i s ohledem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 44/02, uveřejněný ve Sbírce zákonů pod č. 210/2003¹⁰.

Předlužení se týká jen dlužníků právnických osob a fyzických osob – podnikatelů¹¹ a nastává tehdy, pokud souhrn dlužnickových závazků převyšuje hodnotu jeho majetku. Nutno zmínit, že v tomto případě se posuzuje výše všech závazků, nikoli jen splatných¹². Při oceňování dlužnickova majetku se ovšem hodnotí i další správa jeho majetku a další provozování jeho podniku, pokud lze předpokládat, že dlužník v tomto bude moci pokračovat. Je nasnadě, že návrh na zahájení insolvenčního řízení bude v případě tohoto druhu úpadku podávat sám dlužník, a to z důvodu, že nelze očekávat, že by věřitel disponoval důkazy o předlužení dlužníka.

Zákon dále v § 3 odst. 4 definuje i pojem hrozící úpadek, který dřívější právní úprava neznala. Jedná se o stav, kdy lze se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník nebude schopen řádně a včas splnit podstatnou část svých peněžitých závazků. V případě hrozícího úpadku může insolvenční návrh podat jen sám dlužník¹³. Pro dlužníka má podání insolvenčního návrhu pro hrozící úpadek smysl především v tom, že může využít institutu moratoria nebo podat návrh na povolení reorganizace, a tím udržet svou podnikatelskou činnost.

⁸ Seznam majetku dlužníka, jeho pohledávek s uvedením dlužníků, závazků s uvedením věřitelů, seznam zaměstnanců a listiny, které dokládají úpadek nebo hrozící úpadek.

⁹ § 3 odst. 2 InsZ

¹⁰ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, 1106 s. Komentované zákony (Beck). ISBN 978-80-7400-320-2. str. 10.

¹¹ Definice podnikatele viz § 2 odst. 2 ObchZ

¹² „Český zákonodárce se v tomto ohledu nechal inspirovat právní úpravou v Německu, která vychází u obdobných parametrů. Vzhledem k tomu, že právnické osoby a podnikatelé – fyzické osoby mají povinnost vést účetnictví anebo daňovou evidenci, nemělo by být z jejich pohledu zjištění účetní stránky úpadku ve formě předlužení zásadnějším problémem.“ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 14.

¹³ § 97 odst. 3 InsZ

1.2 Způsoby řešení úpadku

Insolvenční zákon v § 4 definuje způsoby, kterými lze úpadek řešit, a to konkursem, tradičním likvidačním způsobem řešení úpadku, sanačními způsoby, a to reorganizací a oddlužením, a zvláštními způsoby, mezi něž patří nepatrný konkurs a úpadek finančních institucí. Tyto způsoby se navzájem liší především průběhem a osobní působností.

1.3 Insolvenční řízení

Insolvenční řízení je svébytným druhem civilního řízení, a to proto, že v sobě spojuje jak prvky nalézacího, tak i vykonávacího řízení. Jeho cílem je dosáhnout takového majetkového uspořádání mezi dlužníkem a jeho věřiteli, které by krizovou situaci buď překonalo, nebo z ní vyvodilo důsledky¹⁴. Předmětem insolvenčního řízení je projednání úpadku, z čehož vyplývá, že mezi základní znaky patří mnohost věřitelů, jak již bylo řečeno výše. Dalším znakem je pak především to, že věřitelé jsou uspokojováni poměrně, což představuje modifikaci zásady každému, co jeho jest, a to proto, že její aplikace by zvýhodnila věřitele, který vznesl (popř. kteří vznesli) svůj nárok dříve, oproti ostatním, jejichž pohledávky by tak zůstaly zcela nebo zčásti neuspokojeny.

Insolvenční řízení spočívá na zásadách demonstrativně uvedených v § 5 InsZ. Tyto zásady jsou interpretačním vodítkem pro určení, zda úkon kteréhokoli subjektu v kterékoli fázi insolvenčního řízení neodporuje jeho cíli¹⁵. Zde bych zvlášť zmínila zásadu uvedenou v § 5 písm. b), tedy rovné možnosti stejně či obdobně postavených věřitelů (tedy věřitelů s pohledávkami shodné povahy či pořadí), protože tato zásada charakterizuje další definiční znak insolvenčního řízení.

Z odlišností insolvenčního řízení oproti jiným druhům civilního řízení vyplývá i nemožnost aplikace občanského soudního řádu¹⁶ ve všech případech. Zákon proto v § 7 stanovuje pro insolvenční řízení a incidenční spory jen jeho přiměřené použití¹⁷, a to pokud nestanoví insolvenční zákon jinak, nebo neodporuje-li to výše zmíněným

¹⁴ WINTEROVÁ, Alena. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice, str. 40.

¹⁵ Důvodová zpráva, s. 17

¹⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., dále jen o.s.ř.

¹⁷ Novela insolvenčního zákona – z. č. 294/2013 Sb. zpřesňuje toto ustanovení s ohledem na rekodifikaci soukromého práva tak, že přiměřeně se použije o.s.ř a pokud nelze, pak zákon o zvláštních řízeních soudních.

zásadám. Insolvenční zákon se tedy použije například pro určení věcné a místní příslušnosti soudu, což stanoví přímo insolvenční zákon¹⁸, tak i pro otázky týkající se způsobilosti účastníka¹⁹ či zastupování²⁰.

2. Oddlužení

Zjednodušeně je oddlužení, jež často bývá, hlavně v médiích, nesprávně označováno také jako „osobní bankrot“, způsobem řešení úpadku, při kterém jsou zajištění věřitelé uspokojeni zcela, nezajištění do určité výše a zbytek dluhů může být dlužníkovi odpuštěn.

Oddlužení je tedy jedním ze způsobů řešení úpadku, ačkoli § 1 InsZ ho nesystematicky nezařazuje mezi ostatní způsoby řešení úpadku, ale vedle nich. Kdybychom vymezení nabízené v § 1 InsZ vzali doslovně, museli bychom chápat oddlužení ne jako samostatný a komplexní způsob, ale jako institut, který může nastoupit až po uplatnění některého ze skutečných způsobů řešení úpadku.²¹ V § 4 InsZ je ovšem oddlužení uvedeno jako jeden ze způsobů řešení úpadku dlužníka. Od ostatních způsobů řešení úpadku se liší především osobní působností oddlužení – týká se jen dlužníků nepodnikatelů, dále tím, že dlužníkovi nadále zůstanou dispoziční oprávnění k jeho majetku náležejícímu do majetkové podstaty, a hlavně tím, že po jeho splnění je dlužník osvobozen od neuspokojených pohledávek a je mu tedy umožněn jakýsi nový začátek s čistým štítem. V právní úpravě oddlužení se tedy projevuje ve větší míře než jinde princip solidarity, protože preferuje sociální účel před ekonomickým. Zákonodárce doslovně vysvětluje účel úpravy oddlužení takto: *„Předchází se tím tomu, aby se dlužník začal pohybovat v zóně stínového hospodářství, přijímal práci načerno atd. Osvobození od zbytku dluhu dlužníka též motivuje k tomu, aby usiloval o co nejvyšší míru uspokojení věřitelů, čímž je naplňován i účel insolvenčního řízení“*.²²

Insolvenční zákon obsahuje speciální úpravu oddlužení v hlavě V, §§ 389 až 418.

¹⁸ § 7 odst. 2 InsZ

¹⁹ Viz např. usnesení VS ze dne 15. 12. 2008 sp. zn. MSPH 99 INS 3258/2008, 2 VSPH 237/2008-P21

²⁰ Viz např. usnesení VS ze dne 08.11.2010, sp. zn. KSUL 46 INS 10249/2010, 1 VSPH 982/2010-A-28

²¹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 923

²² Důvodová zpráva, str. 73-74

2.1 Historický exkurz

Historie právních úprav úpadku sahá hluboko do historie, můžeme o nich mluvit již od 12., 13. století. Oddlužení samotné je ovšem institut relativně mladý, do našeho právního řádu byl nově zaveden až zákonem z roku 2006. Zákodárce se inspiroval především v německé úpravě²³, která se vyvíjela jako reakce na četné spotřebitelské konkursy způsobené snadnou dostupností půjček, které dlužníci nebyli schopni splácet. Ze zahraničních zkušeností ovšem vyplývají pozitivní důsledky i pro věřitele, totiž že pro ně je často výhodnější získat alespoň část své pohledávky zpět v kratším časovém horizontu, než ji (s vynaložením nemalých nákladů) dlouho a mnohdy neúspěšně vymáhat celou. Také nemůžeme zapomínat na obnovení dlužníkovy spotřebitelské koupěschopnosti, která je pro věřitele velmi cenná.²⁴

2.2 Osobní působnost

Jak jsme již nastínili, právní úprava oddlužení je určena jen pro dlužníky nepodnikatele, lhostejno, zda právnické nebo fyzické osoby. Z důvodové zprávy k insolvenčnímu zákonu vyplývá, že využití oddlužení zákonodárce předpokládal hlavně u dlužníků – fyzických osob, které mají pravidelný příjem, tedy zaměstnanců. Těžiště vidí ve formě oddlužení splátkovým kalendářem, i když ponechává i úpravu oddlužení formou jednorázového vyrovnání, tedy nově upravený dosud známý institut vyrovnání, a to i z důvodu vztahu recipacity naší úpravy s právními řády jiných států, totiž aby se tuzemští věřitelé mohli účastnit řízení o vyrovnání i v zahraničí.²⁵

Pojem nepodnikatelský subjekt definuje Ministerstvo spravedlnosti ČR ve svém výkladovém stanovisku²⁶ jako subjekt, který není podnikatelem především ve smyslu § 2 obchodního zákoníku, tzn. osobou zapsanou v obchodním rejstříku, která podniká na základě živnostenského nebo jiného oprávnění nebo provozuje zemědělskou výrobu a je zapsána do příslušné evidence, a zároveň nemá závazky z podnikatelské činnosti. Uvedené stanovisko není právně závazné, nicméně je velmi zohledňováno nejen soudní praxí. Původně se zamýšlelo právní úpravu oddlužení vztáhnout i na drobné

²³ Důvodová zpráva, str. 73

²⁴ Přednáška prof. Zoulíka na PFUK ze dne 28.02.2012 v rámci povinně volitelného předmětu Insolvenční právo.

²⁵ Důvodová zpráva, str. 73

²⁶ výkladové stanovisko č. 2/2008, Insolvenční zákon: Expertní skupina S22. [online]. Dostupné z: <http://insolvenni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>.

podnikatele²⁷, což se sice nakonec nepodařilo prosadit, nicméně judikatura tomuto přístupu otevírá prostor. „Pojem ‚dlužník – nepodnikatel‘ postupem času judikatura stále více vykládala ve prospěch dlužníků. Od původního kategorického požadavku, že dlužník nesmí být statusově podnikatelem (tedy že nesmí být držitelem živnostenského oprávnění), přes stanovisko, že je zapotřebí, aby provozování živnosti bylo minimálně pozastaveno, až k současnému závěru, že rozhodující je, zda dlužník fakticky podniká či nikoliv (bez ohledu na jeho živnostenská oprávnění).“²⁸. Tento názor vyjádřil Vrchní soud v rozhodnutí č.j. 2 VSOL 117/2009-A, kde shledal, že z pouhého zápisu dlužníka v živnostenském rejstříku jako držitele živnostenského oprávnění nelze vždy vyvozovat závěr, že dlužník je podnikatelem²⁹.

Co se týče nepřipustnosti oddlužení pro dlužníka majícího dluh z podnikání, v rozhodnutí ve věci č.j. NS 29 NSČR 3/2009-A-59 Nejvyšší soud konstatoval, že neuhrazený dluh z dřívějšího podnikání dlužníka nemusí být překážkou k povolení oddlužení, a to s ohledem na dobu jeho vzniku, dobu ukončení podnikání, četnost a výši dluhů z podnikání oproti dlužníkovým ostatním dluhům a na to, zda je konkrétní věřitel srozuměn s řešením úpadku dlužníka oddlužením³⁰.

Aktuálně tedy nelze a priori odmítnout oddlužení podnikatele, který je pouze držitelem živnostenského oprávnění, ačkoli podnikatelskou činnost nevykonává, nebo dlužníka, který má dluh z podnikání, který s ohledem na jeho výši (případně jiná kritéria viz zmíněné rozhodnutí Nejvyššího soudu) není relevantní.

Již schválená novela insolvenčního zákona, účinná od 1.1.2014, se také vydává cestou povolení oddlužení i u drobných podnikatelů, pokud nemají dluhy z podnikání.³¹ Zákonodárce se zde dle důvodové zprávy inspiroval výše zmíněnou judikaturou Nejvyššího soudu. Konkrétně nově bude povoleno oddlužení právnickým osobám, pokud nejsou podnikateli a nemají dluhy z podnikání, a fyzickým osobám, pokud nemají dluhy z podnikání. Ovšem výjimečně ani dluhy z podnikání nebudou překážkou povolení oddlužení, a to, pokud s oddlužením dlužníka dají souhlas věřitelé, pokud se

²⁷ STRNAD, Michal a Petr HOLEŠÍNSKÝ. Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona.

Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2008, č. 1.

²⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 32

²⁹ usnesení VS ze dne 30.04.2009, sp. zn. KSBR 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A

³⁰ usnesení NS ze dne 21.04.2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A (R 79/2010)

³¹ PACHL, Lukáš. Návrh souhrnné novely insolvenčního zákona – část III. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2012, č. 1.

jedná o zajištěného věřitele nebo pokud se jedná o dluh z podnikání, který zůstal po tom, co dlužník prošel „podnikatelským“ řešením úpadku.³²

2.4 Insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení

Je třeba rozlišovat insolvenční návrh od návrhu na povolení oddlužení. Insolvenční návrh, tedy dle § 2 InsZ návrh na zahájení insolvenčního řízení, může podat dlužník nebo věřitel. Pokud jde o hrozící úpadek, může ho podat pouze dlužník³³. Insolvenčním návrhem se zahajuje insolvenční řízení. Insolvenční soud musí oznámit zahájení insolvenčního řízení ve velmi krátké lhůtě³⁴ od doby, kdy mu došel insolvenční návrh, a to vyhláškou na úřední desce soudu a v insolvenčním rejstříku. Přesné určení okamžiku zahájení insolvenčního řízení je velmi důležité, protože se s ním pojí další procesněprávní i hmotněprávní účinky (viz bod 2.3.1 této práce). Poté insolvenční soud vyrozumí o zahájení insolvenčního řízení orgány dle § 102 InsZ, tedy příslušný finanční, celní úřad, úřad práce, okresní správu sociálního zabezpečení a obecný soud dle bydliště dlužníka, případně ČNB a další orgány, například soudní exekutory, soudy, u kterých dle podkladů přiložených k insolvenčnímu návrhu probíhá řízení o výkon rozhodnutí nebo exekuci. Účelem tohoto vyrozumění, zejména vůči exekutorům, soudům a okresní správě sociálního zabezpečení, finančnímu a celnímu úřadu, je zabránit možnému zmenšení majetkové podstaty dlužníka z důvodu probíhající exekuce, jejíž provedení se ovšem po zahájení insolvenčního řízení stává neoprávněným. Nutno podotknout, že například vyrozumění soudního exekutora o zahájení insolvenčního řízení závisí z logiky věci výlučně na tom, zda se o jeho roli insolvenční soud vůbec dozví. Bohužel nejsou výjimkou případy, kdy dlužník podávající insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení nařízenou exekuci v návrzích neuvede, a to jednoduše proto, že si jí není vědom (popř. si není vědom, že jich má nařízeno více). Exekuce je dále prováděna i po zahájení insolvenčního řízení a vymožené prostředky je nutno následně vrátit mnohdy složitě zpět do majetkové podstaty.

³² zák. č. 294/2013 Sb.

³³ §97 (3) InsZ

³⁴ Touto lhůtou jsou 2 hodiny, pokud se jedná o pracovní den, kdy zbývají alespoň dvě hodiny do konce úředních hodin, jinak 2 hodiny po zahájení úředních hodin nejbližšího pracovního dne. – viz § 101 InsZ

Náležitosti insolvenčního návrhu jsou uvedeny v §§ 103 a 104 InsZ, přičemž je-li insolvenční návrh podaný samotným dlužníkem, klade na něj zákon přísnější požadavky v podobě nutnosti přiložit seznam majetku, závazků, zaměstnanců a dalších listin.

Naproti tomu návrh na povolení oddlužení nezahajuje řízení. Může ho podat pouze dlužník, a to buď současně s insolvenčním návrhem, pokud insolvenční návrh podává sám, nebo samostatně do 30 dnů od doby, kdy byl dlužníkovi doručen insolvenční návrh, který podal některý jeho věřitel. Zákonodárce zde určil relativně krátkou lhůtu, protože předpokládá procesní aktivitu dlužníka, kterou prokáže jeho opravdový zájem na řešení jeho situace³⁵. Zmeškání této lhůty, ostatně stejně jako jiných lhůt v insolvenčním řízení, nelze prominout³⁶. Opožděný návrh nebo návrh podaný jinou než oprávněnou osobou (tedy odlišnou od dlužníka nebo jeho zmocněnce) soud rozhodnutím odmítne.³⁷ Současně však rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.³⁸ V případě jiných vad návrhu na povolení oddlužení vyzve insolvenční soud dlužníka k jejich opravě a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu, teprve pak v případě neodstranění vad návrh odmítne a prohlásí na majetek dlužníka konkurs. V jiných případech jsme zvyklí, že nedostatek aktivní legitimace dlužníka vede k zamítnutí návrhu, zde však zákonodárce zvolil výjimku z běžné praxe.³⁹

Rozdíl mezi těmito dvěma návrhy a jejich účinky se zabýval Vrchní soud v rozhodnutí č.j. 3 VSPH 909/2010-A.⁴⁰

Ačkoli se jedná o dva návrhy, lze je podat v jedné listině. Soud je ovšem bude posuzovat samostatně a k posouzení návrhu na povolení oddlužení přistoupí teprve poté, až shledá bezvadnost insolvenčního návrhu.⁴¹ Pro každé insolvenční řízení platí, že soud může stanovit navrhovateli složit zálohu na náklady řízení až do výše 50.000,- Kč. V případě oddlužení však judikatura vyšších soudů vede soudy prvního stupně k tomu, aby zálohu nevyžadovali žádnou, popřípadě jen minimální.⁴²

³⁵ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 929

³⁶ § 83 InsZ

³⁷ § 390 InsZ

³⁸ § 396 InsZ

³⁹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013, str. 877

⁴⁰ Usnesení VS ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A

⁴¹ HIMMANTOVÁ, Hana. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

⁴² MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 131

2.4.1 Účinky spojené se zahájením řízení

Jak již bylo zmíněno, se zahájením insolvenčního řízení se pojí účinky, které působí od okamžiku zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku a na úřední desce soudu. Tyto účinky směřují k tomu, aby zůstala zachována majetková podstata v nezměněné výši a dlužníkovi věřitelé se mohli rovnoprávně účastnit na jejím rozdělení.⁴³ Tyto účinky jsou demonstrativně uvedeny v § 109 InsZ. Zde je uvedeno, že věřitelé musí své pohledávky přihlásit přihláškou do insolvenčního řízení, nikoli již uplatnit žalobou, je omezeno právo na uspokojení ze zajištění a není možné provádět exekuci na majetek dlužníka (tím není dotčeno právo exekuci nařídit). Dále je zde upraveno stavení lhůt ohledně pohledávek věřitelů, a to z důvodu zachování těchto lhůt a ochranu jejich pohledávek před promlčením nebo prekluzí.

Účinky spojené se zahájením řízení ale můžeme najít i na jiných místech zákona. Jedná se například o omezení nakládání dlužníka s majetkovou podstatou (§111 InsZ), nebo právo insolvenčního soudu předběžným opatřením dispoziční oprávnění dlužníka ještě více omezit (§ 113 InsZ).

Tato úprava účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení vychází z principu jednotnosti insolvenčního řízení. Pro všechny způsoby řešení úpadku máme jeden insolvenční návrh a teprve další procesní kroky určí, kterým se bude daný úpadek řešit.

Nutno podotknout, že tato koncepce má své kritiky, a to hlavně z toho důvodu, že věřitelův insolvenční návrh může sledovat i jiné cíle, a to například poškodit dlužníkovu jméno či způsobit mu jinou škodu související s omezením jeho dispozičních oprávnění. Tito kritici zastávají názor, že je vhodnější okamžik, kdy se zveřejní informace o úpadku dlužníka a kdy nastanou uvedené účinky, odsunout až do doby, kdy

⁴³ Viz: usnesení US ze dne 02.12.2010, sp. zn. II. ÚS 2444/10: „Smyslem § 109 odst. 1 písm. a) IZ je docílit, aby zde po celou dobu trvání řízení existoval právní režim umožňující co nejefektivnější uspokojení věřitelů, a to z hlediska kvantitativního i časového. To se děje pokud možno co nejpřesnějším zjištěním majetku úpadce, k čemuž slouží jednotný režim přihlašování pohledávek spojený právě se zákazem podávání žalob mimo rámec insolvenčního řízení, protože má tato právní úprava své opodstatnění. Na druhé straně tato úprava chrání i osobu nacházející se v insolvenční. Kdyby byla dána možnost uplatňovat pohledávky u soudu souběžně s insolvenčním řízením, mohla by být osoba nacházející se v insolvenční po skončení insolvenčního řízení vystavena atakům ze strany věřitelů, vycházejícím z pohledávek vzniklých před zahájením insolvenčního řízení, což by mohlo mít za následek riziko opětovného podávání návrhů na insolvenční.“

o návrhu insolvenční soud rozhodne.⁴⁴ Toto pojetí by ovšem mohlo napáchat daleko více škod. Účel úpravy účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení a vůbec základní principy insolvenčního řízení, tedy zachovat majetkovou podstatu a zajistit rovné možnosti věřitelům, by mohl být zmařen tím, že věřitelé s vykonatelnou pohledávkou by se snažili využít svůj předstih před ostatními věřiteli a co nejrychleji si zajistit postihnutí dlužníkovu majetku výkonem rozhodnutí. Nesmíme zapomenout ani na riziko podvodných úpadků. S uvedenou kritikou se zákonodárce dále vypořádal například tím, že stanovil postihy ve smyslu náhrady škody nebo jiné újmy pro věřitele s nepoctivým záměrem (§147 InsZ). Za účelem předcházení těmto situacím je možné také využít předběžného opatření insolvenčního soudu, a to tak, že *„jestliže je insolvenční návrh podáván ve zlém úmyslu činit na dlužníka nátlak, může soud předběžným opatřením zrušit veškeré účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení“*.⁴⁵

2.4.2 Osoby oprávněné k návrhu na povolení oddlužení

Jak již bylo řečeno výše, k podání návrhu na povolení oddlužení je oprávněn pouze dlužník. Zákon výslovně vylučuje, aby způsob řešení úpadku oddlužením navrhla jakákoli jiná osoba, tedy například věřitel, věřitelský orgán nebo insolvenční správce. Poslední jmenovaný případ řešil Nejvyšší soud v rozhodnutí sp.zn. 29 NSČR 70/2012⁴⁶.

2.4.3 Náležitosti návrhu na povolení oddlužení, doklady

Návrh na povolení oddlužení je podáním v soudním řízení a jako takový musí obsahovat náležitosti uvedené v § 42 o.s.ř. Jedná se o označení věci, osoby, která návrh podává, soudu, kterému je určen, a musí být datován a podepsán. Specifickými náležitostmi pro tento návrh je uvedení údajů o očekávaných příjmech dlužníka v následujících pěti letech, o jeho příjmech za poslední tři roky (obojí včetně příjmů manžela nebo manželky viz rozhodnutí vrchního soudu č.j. VSPH 133/2010-B⁴⁷) a

⁴⁴ ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon: zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb. : poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy. 2., aktualizované vyd.* Praha: Linde, 2008, 796 p. ISBN 80-720-1707-1, str. 188

⁴⁵ usnesení KS ze dne 26.03.2010 sp. zn. KSOS 33 INS 3146/2010

⁴⁶ usnesení NS ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSČR 70/2012

⁴⁷ „Pokud dlužník v návrhu na povolení oddlužení neuvažoval s příjmy své manželky, měl ho insolvenční soud vzhledem k nedostatkům právní úpravy, v níž takový požadavek není *expressis verbis* uveden, a vzhledem k nedostatkům formuláře, na němž byl nucen ho podat (§ 391 odst. 3 IZ), vyzvat k doplnění jeho

návrh, který ze způsobů řešení úpadku preferuje (tedy splátkovým kalendářem nebo zpeněžením majetkové podstaty – viz bod 2.9 této práce), popř. že takový návrh nevznáší.

K otázce, jaké příjmy konkrétně zahrnout do očekávaných příjmů řešil Vrchní soud v Olomouci dva zajímavé případy. Ve věci sp. zn. 2 VSOL 138/2009-A-27⁴⁸ konstatoval, že příspěvek na výživné syna dlužnice, který je povinen poskytovat jeho otec, nelze zahrnout do budoucích příjmů dlužnice, protože se jedná o příjem pro potřeby syna. Naproti tomu ve věci 3 VSOL 218/2009-A-12⁴⁹ vyslovil názor, že příspěvek na péči, který je vyplácen dlužníku jako osobě pečující o oprávněnou osobu, je příjmem dlužníka a lze ho proto použít k plnění splátkového kalendáře v oddlužení.

Pokud dlužník navrhuje oddlužení splátkovým kalendářem, má možnost také v návrhu požádat soud o stanovení nižších než zákonem určených splátek, a to přímo v návrhu, nikoli později samostatně. V tom případě musí uvést, jakou výši měsíčních splátek navrhuje a vylíčit důvody, které vedly k jeho úpadku.

Návrh na povolení oddlužení se podává na formuláři, který ministerstvo spravedlnosti musí bezplatně zveřejnit způsobem umožňujícím dálkový přístup, konkrétně ho lze nalézt na internetových stránkách Ministerstva spravedlnosti www.justice.cz.⁵⁰

Insolvenční zákon jmenuje také přílohy, které musí návrh na povolení oddlužení obsahovat. Jsou jimi seznam majetku a seznam všech závazků dlužníka, listiny dokládající dlužníkovy příjmy za poslední tři roky a případně písemný souhlas nezajištěného věřitele, s tím, že obdrží plnění v nižší výši, než je 30% jeho pohledávky.

Seznam majetku dlužníka musí obsahovat údaje o době pořízení každé položky, její pořizovací ceně a odhad aktuální ceny. Nemovitost je nutno nechat ocenit znalcem. Do majetkové podstaty nepatří, a tedy není důvod uvádět v seznamu majetku, takový majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Tento majetek je obecně vymezen v § 322 o.s.ř. tak, že jde o věci, které dlužník nezbytně potřebuje k

návrhu na povolení oddlužení tak, aby v něm dlužník uvedl též výši všech příjmů své manželky, jež je třeba připočíst k jeho příjmům a s nimiž je třeba počítat při úvaze, zda dlužník dosáhne na oddlužení plněním splátkového kalendáře.“ Usnesení VS ze dne 5.3.2010, sp. zn. KSLB 76 INS 8417/2009, 1 VSPH 133/2010-B. Stejně se vyslovil Vrchní soud v Praze i ve věci sp. zn. KSHK 45 INS 7599/2010, 1 VSPH 795/2010-A-14.

⁴⁸ usnesení VS ze dne 28.05.2009, sp.zn. KSOS 38 INS 2766/2008, 2 VSOL 138/2009-A-27

⁴⁹ usnesení VS ze dne 29.07.2009, sp.zn. KSBR 32 INS 3370/2009, 3 VSOL 218/2009-A-12

⁵⁰ Viz: <https://isir.justice.cz/isir/common/stat.do?kodStranky=FORMULAR>

uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny nebo k plnění svých pracovních úkolů, a věci, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly. Dále jmenuje i konkrétní případy uvedených věcí, jako je běžné oblečení a obvyklé vybavení domácnosti, zdravotnické potřeby, které dlužník potřebuje s ohledem na svůj zdravotní stav, a předměty citové hodnoty jako je například snubní prsten a relativně nově i domácí zvířata. V případě insolvence však věci sloužící k podnikání dlužníka z majetkové podstaty vyloučeny nejsou.⁵¹

Je možné, aby si dlužník jako pojistku proti nepovolení oddlužení pro nedostatek prostředků zajistil další osoby, které jsou ochotné zavázat se jako spoludlužníci nebo ručitelé dlužníka při oddlužení. V tomto případě se vyžaduje úředně ověřený podpis těchto osob na návrhu na povolení oddlužení. Úředně ověřený podpis zákon vyžaduje i od samotného dlužníka a také od manžela nebo manželky dlužníka. Ten musí navíc výslovně souhlasit s dlužníkovým oddlužením. Tím zároveň bere na vědomí, že k účelům oddlužení může být využit jakýkoli majetek ve společném jmění manželů, včetně budoucích příjmů. Příjmy manžela mohou být použity k oddlužení manžela i bez ohledu na to, že manželé již několik let nežijí ve společné domácnosti, jak judikoval vrchní soud ve věci sp.zn. 2 VSPH 240/2011-A⁵². Pokud by manžel svůj podpis a souhlas nepřipojil, soud by návrh na povolení oddlužení zamítl. Jeho souhlas se nevyžaduje, pouze pokud oddlužením nemůže být dotčen majetek ve společném jmění ani vyživovací povinnost dlužníka vůči manželu nebo dětem. Varianta, kdy by nebyl oddlužením dotčen majetek ve společném jmění manželů, je ovšem spíše okrajová.

Novela insolvenčního zákona ovšem počítá s tím, že podpis manžela dlužníka nadále již nebude na návrhu na povolení oddlužení požadován, pokud nepůjde o společný návrh obou manželů, který novela zavede.⁵³

2.4.4 Spojení řízení o návrzích manželů

Co se týče oddlužení manželů, častěji se setkáváme s případy, kdy manželé na sebe podají insolvenční návrh společně s návrhem na povolení oddlužení oba a, pokud mají majetek a závazky spadající do jejich společného jmění, soud poté obě řízení spojí

⁵¹ POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2007, č. 11.

⁵² usnesení VS ze dne 29.04.2011, sp. zn. KSPH 41 INS 14930/2010, 2 VSPH 240/2011-A

⁵³ PACHL, Lukáš. Návrh souhrnné novely insolvenčního zákona – část III. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2012, č. 1.

do společného řízení. Dlužníkům je po spojení řízení ustanoven jeden insolvenční správce, který má nárok na jedinou odměnu. Tento postup má pro manžele – dlužníky stejné účinky jako návrh jednoho z nich podepsaný druhým.⁵⁴ Toto procesní řešení nevyplývá přímo z insolvenčního zákona, ale z možnosti přiměřeného použití o.s.ř. v insolvenčním řízení. Jeho aplikace byla poprvé navržena Vrchním soudem v Praze ve věci 1 VSPH 669/2009-A-21.⁵⁵ V uvedeném případě nastala situace, kdy každý z manželů na sebe podal insolvenční návrh společně s návrhem na povolení oddlužení. Jeden z manželů byl schopen věřitelům uhradit alespoň 30% jejich pohledávek, druhý nikoli. Následně bylo u prvního z nich povoleno oddlužení, na majetek druhého z nich byl prohlášen konkurs. V odvolacím řízení pak vrchní soud konstruoval řešení spojením řízení manželů do jednoho, a to hlavně na základě argumentu, že majetek, který je ve společném jmění dlužníka a jeho manžela náleží do majetkové podstaty každého z nich. Nadále tedy není vyloučena situace, kdy dostatečný zabavitelný příjem má pouze jeden z manželů a druhý nemá dokonce žádný postižitelný příjem (například rodič na rodičovské dovolené) a přitom jsou oba v režimu oddlužení.⁵⁶

Vrchní soud se touto problematikou dále zabýval v rozhodnutí č.j.: 3 VSPH 501/2010-A-14⁵⁷: *„jde-li o úpadek manželů s majetkem a závazky náležejícími do společného jmění manželů, kteří chtějí cestou oddlužení dosáhnout osvobození od placení zbytku společných dluhů, mohou namísto souhlasu s návrhem na oddlužení podaným jen jedním z manželů (...) postupovat vhodněji tak, že oba podají insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Budou-li jejich návrhy právně perfektní a tedy způsobilé projednání, insolvenční soud spojí tyto věci ke společnému projednání a na základě návrhů obou manželů posoudí podmínky pro povolení oddlužení, a to i z hlediska předpokladu dosažení minimální třicetiprocentní míry uspokojení jejich nezajištěných věřitelů (...) Stejná pravidla se ovšem uplatní i v případě prvně zmíněného možného postupu obou manželů, tedy pokud insolvenční*

⁵⁴ Problém spojený s postupem, kdy insolvenční návrh podá jeden z manželů a druhý k němu jen připojí svůj podpis, spatřuje J. Maršíková v postavení manžela – nedlužníka po splnění oddlužení: *„Zejména soudy prvního stupně mají však pochybnosti o tom, zda osvobození od dluhů přiznané dlužníkovi po skončení oddlužení bude dopadat i na druhého z manželů, proto se dlužníkům doporučuje oddlužení na základě návrhu podaného oběma věřiteli.“* MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 148

⁵⁵ usnesení VS ze dne 15.12.2009, sp.zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A-21

⁵⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 146

⁵⁷ usnesení VS ze dne 05.11.2010, sp. zn. KSUL 77 INS 5819/2010, 3 VSPH 501/2010-A-14

*návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podá jeden z nich a druhý manžel se účastní procesu oddlužení na základě svého souhlasu s navrženým oddlužením.*⁵⁸

Spojení řízení manželů má ovšem svá úskalí v podobě možného rozvodu nebo úmrtí jednoho z manželů v průběhu řízení.⁵⁹ V rozhodnutí sp. zn. 3 VSPH 574/2011⁶⁰ se Vrchní soud v Praze vyjádřil k procesnímu postupu v situaci úmrtí manžela při společném oddlužení tak, že je nutné, aby soud nejdříve vyloučil věc dlužnice ze společného řízení k samostatnému řízení, věc zemřelého manžela zastavil a v řízení ohledně oddlužení manželky pokračoval až teprve poté, co bude ukončeno dědické řízení manžela, kdy bude vypořádáno společné jmění manželů, a tím i určen rozsah majetku a závazků dlužnice.⁶¹

Další otázky vyvstávají ohledně postupu soudu při společném řízení o oddlužení manželů v případě, že by jeden z manželů přestal plnit povinnosti podle schváleného oddlužení, například by nevykonával přiměřenou výdělečnou činnost ani by o získání práce neusiloval. Bylo by možné prohlásit konkurs jen na jednoho z manželů? Podle JUDr. Řeháčka by bylo vhodné tyto otázky řešit novelou insolvenčního zákona.⁶²

Jak jsme již zmínili, podle novely insolvenčního zákona bude možné podat rovnou společný návrh manželů na povolení oddlužení, ti potom budou v průběhu řízení považováni za jedinou osobu, a to i v případě eventuálního zániku manželství, například v důsledku rozvodu nebo úmrtí jednoho z nich. Jejich oddlužení se bude týkat nejen majetku ve společném jmění, ale i majetku, který má každý z nich ve výlučném vlastnictví.^{63 64}

2.5 Rozhodnutí o návrhu na povolení oddlužení

V další kapitole této práce se zaměříme na průběh řízení o povolení oddlužení po podání návrhu.

⁵⁸ usnesení VS ze dne 05.11.2010, sp. zn. KSUL 77 INS 5819/2010, 3 VSPH 501/2010-A-14

⁵⁹ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související*, str. 868-869

⁶⁰ usnesení VS ze dne 09.09.2011, sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011-B-24

⁶¹ usnesení VS ze dne 09.09.2011, sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011-B-24

⁶² ŘEHÁČEK, Oldřich. *Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře*. Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2011, 7-8.

⁶³ PACHL, Lukáš. *Návrh souhrnné novely insolvenčního zákona – část III. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce*. Plzeň: LKP Konkurs, 2012, č. 1.

⁶⁴ novela insolvenčního zákona – zákon č. 294/2013

Shledá-li insolvenční soud, že návrh na povolení oddlužení je nekompletní co do povinných náležitostí a dokladů, nebo je nesrozumitelný či neurčitý, vyzve dlužníka k opravě jeho návrhu, k čemuž mu poskytne poučení, jak má vady návrhu napravit, a určí k tomu lhůtu, která může být dlouhá maximálně sedm dní.⁶⁵ Pokud dlužník přesto vady návrhu neodstraní, soud jeho návrh odmítne a rozhodne o řešení úpadku konkursem.

Dlužník také může vzít svůj návrh na povolení oddlužení zpět, a to až do doby, než soud rozhodne o schválení oddlužení. Soud vezme zpětvzetí na vědomí usnesením a současně rozhodne o řešení dlužníkovy úpadku konkursem. Zde se v insolvenčním řízení projevuje dispoziční zásada. Dlužníkovi je zde dáváno poměrně dlouhé časové rozmezí pro dispozici s jeho návrhem, a to až do momentu schválení oddlužení, nikoli povolení oddlužení, které je vlastně meritorním rozhodnutím o návrhu na povolení oddlužení a jeho schválení už je jen jeho konkretizací.⁶⁶ Byl-li návrh na povolení oddlužení ovšem vzat zpět až poté, co bylo rozhodnuto o schválení oddlužení, insolvenční soud rozhodne, že zpětvzetí není účinné. Po účinném zpětvzetí návrhu už dlužník nemůže svůj návrh podat znovu. Pokud by tak přesto učinil, soud by jeho návrh odmítl. Tento zákaz podat opětovně návrh na povolení oddlužení se ovšem vztahuje pouze na konkrétní insolvenční řízení.

Úplný návrh na povolení oddlužení prochází první prověrkou u insolvenčního soudu, který má po jeho zhodnocení možnost návrh zamítnout. Proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu se může odvolat pouze dlužník. Soud návrh zamítne, pokud shledá, že jím dlužník sleduje nepoctivý záměr, dlužníkův majetek ani příjmy nebudou dostačovat na uhrazení alespoň 30% pohledávek nezajištěných věřitelů, že jej dlužník podal, ačkoli o jeho návrhu na povolení oddlužení již bylo rozhodnuto, nebo jestliže se ukazuje, že má dlužník lehkovážný a nedbalý přístup k řízení. Na nepoctivý záměr lze podle zákona zejména usuzovat v případě, že v posledních pěti letech probíhalo insolvenční řízení dlužníka, nebo v posledních pěti letech před zahájením insolvenčního řízení byl dlužník odsouzen za trestný čin majetkové či hospodářské povahy, který ještě nebyl zahlazen. Tyto dvě podmínky ovšem zákon vztahuje i na zákonného zástupce, popř. statutární orgán dlužníka. Při hodnocení poctivosti záměru dlužníka je zdůrazňována důležitost

⁶⁵ Striktní lhůty mají přispívat k rychlosti řízení. Viz KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 942

⁶⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 944-945

povinnosti dlužníka usilujícího o oddlužení účastnit se osobně schůze věřitelů a možnost soudu i věřitelů ho konfrontovat a vyhodnotit jeho odpovědi.

K pojmu nepoctivý záměr a způsobu jeho testování soudy se blíže vyjadřuje R. Krhut⁶⁷. Nepoctivý záměr je totiž značně neurčitý pojem, zákonodárce pravidla pro jeho výklad do zákona nevložil, uvedl jen demonstrativně dva případy, kdy lze na nepoctivý záměr usuzovat, proto se tyto formují judikatorně. Podmínka poctivosti záměru dlužníka poskytuje insolvenčnímu soudu velký prostor pro zohlednění nejrůznějších okolností. Judikatura se shoduje na tom, že nepoctivým záměrem bezpochyby je, pokud dlužník kráčí možnostmi věřitelů na jejich uspokojení tím, že převede krátce před zahájením insolvenčního řízení svůj majetek, hlavně nemovitý, na třetí osobu. To je však nutno posoudit vždy ke konkrétní situaci, protože uvedeným postupem nedojde ke zkrácení věřitelů, je-li určena forma oddlužení splátkovým kalendářem a věřitelé následně obdrží 100% svých pohledávek. K nepoctivosti záměru dlužníka, jež krátce před zahájením insolvenčního řízení převede nemovitost na jinou osobu, uvedme alespoň jedno konkrétní rozhodnutí, a to rozhodnutí vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 2 VSOL 135/2010-A-19: „*Na nepoctivý záměr dlužníka (...) lze usuzovat i v situaci, kdy dlužník krátce před podáním insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení uzavře smlouvu o převodu nemovitostí a kupní cenu nepoužije k poměrné úhradě všech svých (nezajištěných) závazků, ale uspokojí pouze věřitele, které lze považovat za osoby jemu blízké.*“⁶⁸

Existuje rozhodnutí soudu, které vidí nepoctivý záměr dlužníka v situaci, kdy nemá téměř žádný příjem a prostředky pro oddlužení má poskytovat jeho sponzor (tzn. osoba, která se darovací smlouvou či smlouvou o důchodu zaváže dlužníkovi, že mu po dobu trvání oddlužení bude platit pravidelné měsíční splátky v určité výši, které se použijí pro plnění oddlužení). Převládající názor je však takový, že zde se o nepoctivý záměr nejedná, zvláště pokud dlužník o získání vlastního příjmu aktivně usiluje.

Co se týče časového rozsahu testování poctivosti záměru dlužníka, poctivý záměr není vztahován k příčinám úpadku, ale spíše ke kratšímu období před zahájením

⁶⁷ KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

⁶⁸ usnesení VS ze dne 17.05.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 680/2010, 2 VSOL 135/2010-A-19

insolvenčního řízení a porovnává se, jestli dlužník změnil své chování, které ho přivedlo k úpadku, a snaží se dojít k nápravě.⁶⁹

Judikatura dále rozvinula, že ne každé odsouzení pro majetkový nebo hospodářský trestný čin musí vést automaticky k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení. Uvedme například vyjádření Vrchního soudu v Praze v rozhodnutí sp. zn. 1 VSPH 53/2009-A: „(...) *trestněprávní minulost dlužníka je pouze možným vodítkem, z kterého lze usuzovat na nepoctivý záměr, nikoliv ho mít za nezvratný. Také osoba odsouzená za trestný čin majetkové povahy může dojít oddlužení, jestliže její trest byl např. zahrazen, jestliže svým dalším chováním zřetelně projevuje poctivý záměr následky činem způsobené napravit, jestliže veškerých svých schopností a možností využívá k úhradě závazků, a lze proto očekávat, že i pro věřitele bude oddlužení výhodnějším uspořádáním majetkových vztahů k dlužníku.*“⁷⁰ Nutno podotknout, že Vrchní soud v Olomouci prohlásil přesný opak v rozhodnutí sp. zn.: 2 VSOL 181/2008-A: „*Pro závěr, že dlužník podáním návrhu na povolení oddlužení sleduje nepoctivý záměr (...), postačí pouhé zjištění, že v posledních 5 letech před zahájením insolvenčního řízení byl pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy.*“⁷¹ Z ostatní judikatury i literatury se však zdá být „pražský“ názor všeobecně více uznáván.

Pro testování poctivosti záměru dlužníka judikatura dále shledala, že je povinností dlužníka na výzvu insolvenčního soudu poskytnout údaje i o tom, k jakým účelům využil dlužník finanční prostředky, jež jsou předmětem pohledávek věřitelů.⁷²

K vysvětlení pojmu „lehkomyslný a nedbalý přístup dlužníka“ zákon také nedává žádná vodítka. Vrchní soud v rozhodnutí sp. zn.: 2 VSPH 174/2009⁷³ vyložil, že takový přístup dlužníka vidí v tom, že dlužník v průběhu řízení měnil svá tvrzení ohledně toho, kdo je věřitelem, i údaje ohledně částky, kterou je schopen věřitelům nabídnout, a zatajoval skutečnosti rozhodné pro posouzení jeho schopnosti splácet. Dále se s tímto pojmem můžeme setkat i v jiném rozhodnutí stejného soudu, a to

⁶⁹ KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. Bulletin advokacie. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

⁷⁰ usnesení VS ze dne 06.02.2009, sp. zn. KSUL 46 INS 124/2009, 1 VSPH 53/2009-A

⁷¹ usnesení VS ze dne 18.12.2008 sp. zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A

⁷² usnesení VS ze dne 15.07.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 4136/2010, 2 VSOL 217/2010-A

⁷³ usnesení VS ze dne 14.05.2009, sp.zn. MSPH 96 INS 195/2008, 2 VSPH 174/2009-B-17

v rozhodnutí č.j.: 3 VSPH 494/2010-B-19⁷⁴. Zde odvolací soud spatřuje dlužníkův lehkomyšlný a nedbalý přístup v tom, že, jak dlužník sám přiznal, nepřebíral poštu od věřitelů a ztratil přehled o svých závazcích, neboť právě tyto údaje jsou podkladem pro insolvenční návrh. V literatuře jsou jako příklady, na základě kterých může soud seznat lehkomyšlný a nedbalý přístup dlužníka k řízení, uváděna zejména podání dlužníka, jejich úplnost a včasnost, dodržování lhůt, projevy vůči soudu a účast na nutných jednáních⁷⁵.

Dalším předpokladem pro povolení oddlužení, je tvrzení dlužníka, že bude schopen v průběhu oddlužení splatit svým nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek, pokud nesouhlasili s nižší hodnotou plnění. Třicetiprocentní kvóta připomíná vyrovnání upravené v zákoně o konkursu a vyrovnání. Dosažení požadované hranice uspokojení se zkoumá ve vztahu k nezajištěným pohledávkám. U zajištěných se předpokládá uspokojení ze zajištění. Nejistým se stává osud části zajištěné pohledávky, která se nakonec ukáže jako nezajištěná, tedy v případě, kdy výtěžek zpeněžení předmětu zajištění nepostačuje na pokrytí celé zajištěné pohledávky. Logicky by pak dle § 167 odst. 2 InsZ mělo nastoupit pravidlo, podle kterého se zajištěná pohledávka v tomto zbytku považuje za nezajištěnou⁷⁶. Skutečnost, že bude dlužník schopen požadavku splnit 30 % nezajištěných pohledávek svých věřitelů nakonec opravdu dostat, samozřejmě nikdo nemůže spolehlivě garantovat a jedná se tedy v této fázi pouze o odhad, avšak jestliže dlužník není schopen v návrhu ani tvrdit skutečnosti, ze kterých by bylo možno soudit, že tento předpoklad bude naplněn, je to důvod pro zamítnutí návrhu soudem.⁷⁷ Jako pojistku splnění této podmínky je možné využít institutu ručení, spoludlužnictví či podpory třetí osoby ve formě smlouvy o důchodu. Osoby ochotné se zavázat při povolení oddlužení jako spoludlužníci či ručitelé jsou výslovně uvedeny v § 392 odst. 3 InsZ v souvislosti s nutností jejich podpisu na návrhu na povolení oddlužení. Naproti tomu o velmi rozšířené možnosti podpory dlužníka na základě smlouvy o důchodu nebo darovací smlouvy zákon mlčí. V novele insolvenčního zákona ovšem je i tato možnost výslovně upravena (novelizované znění § 392 odst. 3 InsZ). Již dnes tedy běžně „*dlužník, který nedosahuje potřebného*

⁷⁴ usnesení VS ze dne 02.08.2010, sp.zn. KSUL 77 INS 1788/2010, 3 VSPH 494/2010-B-19

⁷⁵ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 953 - 954

⁷⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 952

⁷⁷ usnesení NS ze dne 29.09.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008

*zabavitelného příjmu (...), dokládá často insolvenčnímu soudu další příjem ve formě sjednaného důchodu tak, aby dlužníkův zabavitelný příjem a plnění ze smlouvy o důchodu zaručovaly dohromady alespoň 30% úhradu nezajištěných pohledávek uvedených dlužníkem v seznamu závazků připojeném k návrhu na povolení oddlužení.*⁷⁸

Pokud konečný objem uznaných pohledávek přesáhne objem, který při podávání návrhu dlužník předpokládal, je pravděpodobné, že dlužník předloží před schválením oddlužení novou, popř. další smlouvu o důchodu na vyšší částku, tak aby vyhověl podmínce minimálního splnění 30% pohledávek věřitelů. V situaci, kdyby objem uznaných pohledávek po přezkumném jednání byl nižší než dlužníkův předpoklad, je možné bez vlivu na schválení oddlužení plnění dle smlouvy o důchodu snížit, nebo ji i zrušit. Tento názor stojí na faktu, že oprávněným ze smlouvy o důchodu je dlužník a ten ji také může měnit⁷⁹. Rozdíl mezi podporou třetí osoby formou darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu (stejně tak spoludlužnictví tedy přistoupení k závazkům dlužníka) a ručení za závazky dlužníka tkví v tom, že „ručení za splnění oddlužení tedy představuje nikoli primární, ale náhradní zdroj plnění pohledávek pojatých do oddlužení. Proto pro případ oddlužení splátkovým kalendářem ručení nemůže vyřešit situaci dlužníka, který sám žádné příjmy nemá, anebo jeho příjmy nejsou z hlediska zákonného požadavku minimální míry uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů dostatečné.“⁸⁰

Podmínka předpokladu splnění 30 % pohledávek nemusí být splněna vždy. Nezajištění věřitelé mohou oddlužení umožnit, i pokud tato podmínka není splněna tím, že udělí dlužníkovi svůj písemný souhlas s nižším uspokojením a k tomu uvedou rozsah plnění, které musí nejméně obdržet. Tento souhlas má povahu dohody dlužníka s věřitelem a přikládá se jako příloha k návrhu na povolení oddlužení.

Pro shrnutí tedy uvádím, že insolvenční soud návrh odmítne kvůli pozdnímu podání, podání neoprávněnou osobou, nedoplnění zákonných náležitostí návrhu, či nepředložení požadovaných příloh. Naproti tomu zamítnutím řeší soud situaci nesplnění podmínek požadovaných zákonem pro tento způsob řešení úpadku, zejména podmínek dle § 395 InsZ. Pokud se tak stane, soud spojí rozhodnutí o odmítnutí nebo zamítnutí návrhu na povolení oddlužení s rozhodnutím o způsobu řešení dlužníkovy úpadku

⁷⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 4.

⁷⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 4.

⁸⁰ usnesení VS ze dne 04.05.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 12160/2010, 3 VSPH 1118/2010-A

konkursem, tedy fakticky prohlásí konkurs, popř. nepatrný konkurs. Oddlužení, stejně jako reorganizace, představuje alternativu ke konkursu. Reorganizace je ovšem určena jinému okruhu subjektů a navíc je také návrhovým způsobem řešení úpadku. Po odmítnutí či zamítnutí návrhu na povolení oddlužení tedy zbývá jediná možnost řešení úpadku, a tou je konkurs. V zájmu urychlení řízení, které odpovídá zásadám insolvenčního řízení popsaným v § 5 InsZ, rozhodne soud o prohlášení konkursu ihned – současně s rozhodnutím o odmítnutí, zamítnutí nebo účinném zpětvzetí návrhu. Může o něm rozhodnout ovšem jen v situaci, kdy již byl zjištěn úpadek dlužníka, popř. současně při vydání rozhodnutí o úpadku. I přes rezolutní znění zákona se nejeví vhodným uplatnit tento postup vždy. Příkladem je možné uvést situaci, kdy návrh na povolení oddlužení bude odmítnut pro podání neoprávněnou osobou, tedy osobou odlišnou od dlužníka. V tom případě připadá v úvahu ještě možnost podání návrhu samotným dlužníkem. Pokud by bylo spojeno s odmítnutím návrhu prohlášení konkursu, byla by dlužníkovi neoprávněně upřena varianta oddlužení⁸¹.

Pokud insolvenční soud nevezme na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, neodmítne ho ani nezamítne, jak bylo popsáno výše, pak oddlužení povolí. Účinné zpětvzetí návrhu a odmítnutí jsou procesní formou ukončení řízení o návrhu na povolení oddlužení⁸². Nedojde-li ke zpětvzetí ani odmítnutí návrhu, musí jej soud posoudit meritorně.

V případě, kdy insolvenční návrh podal sám dlužník (a spojil s ním návrh na povolení oddlužení) bude rozhodnutí o povolení oddlužení spojeno s rozhodnutím o úpadku dlužníka dle § 148 odst. 3 InsZ. Pokud ovšem dlužník podával návrh na povolení oddlužení až v reakci na insolvenční návrh podaný věřitelem, rozhodne insolvenční soud o povolení oddlužení do 30 dnů od rozhodnutí o úpadku dle § 149 odst. 2 InsZ. Vzhledem k tomu, že zákon uvádí jen maximální lhůtu, nelze ani v tomto případě vyloučit, aby obě rozhodnutí byla vydána ve stejný den, pouze v rámci samostatných rozhodnutí.

Rozhodnutí o úpadku musí předcházet opatření předsedy insolvenčního soudu o určení osoby insolvenčního správce.

Proti rozhodnutí o povolení oddlužení není přípustné odvolání. Odvolání je přípustné podat až proti usnesení o schválení oddlužení, tedy usnesení o vlastním

⁸¹ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 956

⁸² KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 958

způsobu řešení úpadku. Povolením oddlužení dává insolvenční soud najevo jen, že návrh dlužníka je obsahově i formálně v pořádku a lze se jím dále zabývat a postupovat v řízení. Povolením oddlužení nastává druhá fáze řízení o oddlužení, kde, na rozdíl od první fáze, která je v rukou soudu, již podstatně rozhodují věřitelé⁸³. Současně s povolením oddlužení svolá insolvenční soud schůzi věřitelů k projednání způsobu oddlužení a přezkumné jednání. Tyto se nesmí konat později než 60 dní po rozhodnutí o úpadku. Po povolení oddlužení může soud změnit své dřívější předběžné opatření, a to i bez návrhu.

Otázku povolení či nepovolení oddlužení pro dlužníka s dluhy z podnikání řešil Vrchní soud v Praze ku spokojenosti dlužníka v zajímavém případě, a to v situaci, kdy příjmy dlužníka umožňovaly plné uspokojení pohledávek přihlášených věřitelů. V tomto případě soud shledal, že *„není namístě odpírat mu možnost řešit úpadek oddlužením. V takovém případě totiž důvod, pro který je uplatnění institutu oddlužení pro dlužníky s dluhy vzešlými z podnikání zákonem vyloučeno (aby nedocházelo k přenášení podnikatelského rizika krácením míry uspokojení jejich pohledávek na dlužníkovy věřitele), logicky odpadá.“*⁸⁴

2.6 Uplatňování pohledávek věřitelů

Věřitelé mohou uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení kdykoli od zahájení insolvenčního řízení až do uplynutí lhůty stanovené v rozhodnutí o úpadku, která nesmí být kratší než 30 dnů a delší než 2 měsíce, v případě oddlužení je lhůta k podávání přihlášek pouze 30 dnů. V praxi však věřitelé uplatňují své přihlášky nejčastěji v období po rozhodnutí o úpadku⁸⁵. K pohledávkám uplatněným po uplynutí lhůty insolvenční soud nepřihlíží a v řízení se neuspokojují. Věřitelé své pohledávky

⁸³ HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba?. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2007, č. 2.

⁸⁴ usnesení VS ze dne 21.11.2011, sp. zn.KSPH 39 INS 4221/2008, 2 VSPH 86/2009-B-41

⁸⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 76: *„Věřitelům lze doporučit, aby přihlášku pohledávky podávali v této fázi insolvenčního řízení (před rozhodnutím o úpadku – pozn. aut.) pouze v případě, kdy jim bezprostředně hrozí promlčení pohledávky. Uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení přihláškou má z pohledu běhu promlčecích lhůt stejné účinky jako podání žaloby o zaplacení pohledávky. Může se však stát, že v zahájeném insolvenčním řízení nebude rozhodnuto o úpadku dlužníka (...), pak podání přihlášky v této fázi insolvenčního řízení bylo z pohledu věřitele zbytečnou námahou. Věřitelům, kterým nehrozí promlčení pohledávky, se vyplatí vyčkat vydání rozhodnutí o úpadku a do insolvenčního řízení se přihlásit až ve lhůtě v rozhodnutí stanovené.“*

uplatňují přihláškou na předepsaném formuláři, a to u insolvenčního (nikoli jiného⁸⁶) soudu. Náležitosti přihlášky upravuje ustanovení § 174 a násl. InsZ. Věřitelé musí přihlásit i pohledávky, které již přihlásili vůči dlužníku do likvidace, které již byly uplatněny u soudu⁸⁷, a vykonatelné, nebo dokonce již vymáhané pohledávky. Věřitel, který přihlásil svou pohledávku, ji může kdykoli v průběhu řízení vzít zpět. Věřitel má odpovědnost za správnost údajů, které uvede v přihlášce, zejména pak může být sankcionován za nadhodnocení pohledávky. Pokud svou pohledávku nadhodnotí o více než 50% její skutečné výše, nebude se k přihlášce přihlížet a navíc věřiteli může insolvenční soud uložit povinnost zaplatit přiměřenou částku ve prospěch majetkové podstaty.⁸⁸ Věřitelé, kteří uplatňují své pohledávky přihláškou, se označují jako insolvenční věřitelé.

Někteří věřitelé nemají povinnost uplatnit svoji pohledávku přihláškou. Jedná se například o manžela dlužníka, jehož pohledávka vznikla po prohlášení konkursu vypořádáním společného jmění manželů nebo zajištěného věřitele, jehož pohledávka nebyla plně uspokojena ze zajištění. Zbytek jeho pohledávky se dále považuje za přihlášenou nezajištěnou pohledávku.⁸⁹ Pro tyto věřitele přihlašovací lhůta neplatí.

Pohledávky insolvenčních věřitelů se přezkoumávají při přezkumném jednání a uspokojují se v případě oddlužení plněním dle § 406 a násl. InsZ.

Již několikrát byl v této práci zmíněn pojem zajištěný věřitel. Jedná se o věřitele, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to zástavním či zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva, postoupením pohledávky k zajištění nebo obdobným právem dle zahraniční úpravy⁹⁰. „Věřitel nemusí v přihlášce uplatněný nárok podřadit pod konkrétní zákonné ustanovení. To, že přihláška musí obsahovat důvod vzniku a výši pohledávky, znamená pouze úplné a určité vylíčení skutečností, z nichž věřitel pohledávku dovozuje.“⁹¹ Zajištění věřitelé podle svého výhodnějšího postavení oproti nezajištěným věřitelům, bývají označováni také jako směřící se nebo oddělení věřitelé.

⁸⁶ V případě podání u jiného soudu není zachována lhůta k podání přihlášky viz § 173 odst. 4 InsZ a např. usnesení NS ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 2/2010 (SJ 178/2011)

⁸⁷ usnesení NS ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. KSBŘ 31 INS 5344/2008, 29 NSČR 27/2009 (R 63/2010)

⁸⁸ Viz § 178 InsZ

⁸⁹ ZELENKA, Jaroslav. Insolvenční zákon, str.269

⁹⁰ § 2 písm. g InsZ

⁹¹ usnesení VS v Praze sp. zn. 15 Cmo 20/2009 ze dne 11.02.2009

Zajištěný věřitel musí v přihlášce uvést okolnosti, které osvědčují zajištění, a také navíc uvést, zda uplatňuje právo na uspokojení pohledávky ze zajištění.

Další skupinou věřitelů jsou věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a věřitelé jim postavení na roveň. Jejich taxativní výčet je obsažen v §§ 168 a 168 InsZ. Mezi tyto pohledávky patří zejména odměna insolvenčního správce, pracovněprávní nároky zaměstnanců dlužníka, nároky na náhradu škody při ublížení na zdraví a pohledávky z výživného. Tyto pohledávky lze uspokojit v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku a nepřihlašují se, ale uplatňují se přímo u insolvenčního správce. Rozdíl mezi těmito dvěma skupinami pohledávek lze spatřovat v tom, že pohledávky za majetkovou podstatou vznikají po zahájení insolvenčního řízení (popř. až po rozhodnutí o úpadku), pohledávky jim postavené na roveň nejsou omezeny co do doby jejich vzniku. Režim jejich uplatňování je ovšem zcela shodný.

V souvislosti s pohledávkami za majetkovou podstatou, konkrétně odměnou a náhradou hotových výdajů insolvenčního správce v oddlužení je nutno uvést, že dle Vrchního soudu v Praze má insolvenční správce nárok na odměnu i v období od rozhodnutí o úpadku do schválení oddlužení formou splátkového kalendáře, tedy v období, kdy ještě nejsou hrazeny splátky.⁹² V tomto období jsou nároky insolvenčního správce hrazeny většinou ze složené zálohy na insolvenční řízení.

Mzdové nároky dlužníkových zaměstnanců se považují za přihlášené v tom rozsahu, jak je lze zjistit z dlužníkovy účetnictví nebo podobné evidence.⁹³

Některé pohledávky jsou z uspokojení v insolvenčním řízení vyloučeny. Ty jsou vyjmenovány v § 170 InsZ. Patří sem mimo jiné úroky z prodlení splatné po rozhodnutí o úpadku a pohledávky věřitelů z darovacích smluv, ale i náklady řízení vzniklé účastníkům účastí v insolvenčním řízení. Nutno podotknout, že zde platí výjimka ohledně náhrady nákladů incidenčních sporů. Tyto se hradí dle úpravy obsažené v o.s.ř. Ohledně nákladů exekutora vynaložených při vymáhání pohledávky před jejím přihlášením do insolvenčního řízení judikoval Vrchní soud v Praze, že exekutor má právo na uspokojení nákladů exekuce i v případě, že v průběhu exekuce nebylo k uspokojení pohledávky oprávněného nic vymoženo⁹⁴.

⁹² usnesení VS ze dne 19.05.2011, sp. zn. KSHK 45 INS 3216/2010, 3 VSPH 1239/2010-B-27

⁹³ Viz usnesení VS ze dne 22.01.2009 sp. zn. KSUL 43 INS 2736/2008, 1 VSPH 258/2008-P76 a usnesení VS ze dne 20.04.2010, sp. zn. KSPL 27 INS 5308/2008, 1 VSPH 258/2010-P119

⁹⁴ usnesení VS ze dne 17.03.2011, sp. zn. 69 ICm 729/2010, 102 VSPH 15/2011 (KSUL 69 INS 3380/2010)

Jak již bylo zmíněno, přihláška pohledávky se podává na formuláři, a to dvojmo včetně příloh. Pokud nebude přihláška učiněna na formuláři, jedná se o odstranitelnou vadu přihlášky a insolvenční správce vyzve věřitele k opravě. K tomuto se vyjádřil Vrchní soud v Praze, který podání přihlášky jinak než na formuláři označil za vadný úkon, nikoli však procesně bezúčinný⁹⁵. Veškeré pohledávky věřitelů je nutno v přihlášce vyjádřit v penězích, a to v české měně. Pro přepočtení pohledávek v cizí měně se použije kurz devizového trhu vyhlášeného Českou národní bankou v den splatnosti pohledávky, pokud je přihlašována dosud nesplacená pohledávka, použije se kurz vyhlášený v den zahájení insolvenčního řízení.

Věřitel má možnost přihlásit svou pohledávku jako podmíněnou. To se uplatní zejména v případě, kdy insolvenční dlužník ručí osobně či věcně za závazky jiného (obligačního) dlužníka. V této situaci věřitel přihlásí svou pohledávku jako podmíněnou či nepodmíněnou podle toho, zda obligační dlužník své závazky vůči věřiteli řádně plní. *„Přihlásí-li věřitel do insolvenčního řízení za ručitelem nebo zástavním dlužníkem pohledávku jako nepodmíněnou a zjistí-li insolvenční správce při přezkoumání pohledávky, že obligační dlužník není v prodlení se splněním dluhu a že tedy věřiteli dosud nevzniklo právo domáhat se uspokojení ze zajištění, bude to důvodem pro popření takové pohledávky co do jejího důvodu, neboť pohledávka za ručitelem nebo zástavním dlužníkem v době přezkumu neexistuje. Věřitel měl přihlásit pohledávku jako podmíněnou. Insolvenční správce není oprávněn chybu věřitele „napravit“ tím, že by pohledávku přihlášenou jako nepodmíněnou uznal toliko podmíněně (viz např. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 385/2009-B, podle kterého k podmíněnému uznání pohledávky insolvenčním správcem nelze přihlédnout.)“⁹⁶*

Stejně tak má věřitel možnost přihlásit pohledávku jako podřízenou. Podřízenou pohledávkou je pohledávka, která má být dle smlouvy uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky dlužníka. Jedná se zde například o takzvaný podřízený úvěr, kdy poskytovatel úvěru souhlasí s tím, aby jeho pohledávka u dlužníka byla uspokojena až poté, co jsou splaceny jeho další závazky vůči ostatním věřitelům. Pro pořadí

⁹⁵ usnesení VS ze dne 08.10.2008, sp. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-P51

⁹⁶ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 4.

uspokojování podřízených pohledávek je rozhodující jen jejich závislost na dohodnuté nebo stanovené míře jejich podřízenosti, jinak se uspokojují poměrně.

Pohledávka, kterou věřitel nepřihlásí do insolvenčního řízení, nemůže být v tomto řízení uspokojena. Setkáváme se ovšem i s případy, kdy vznikají pochybnosti, zda věřitel svou pohledávku nepřihlásil vědomě, aby využil situace (a závislosti dlužníka) a získal více než 30% ze své pohledávky. Jedná se například o situace, kdy dlužník má dluh na nájemném již před zahájením insolvenčního řízení, ale pronajímatel svou pohledávku do řízení nepřihlásí. Potom sice neobdrží plnění v rámci insolvenčního řízení, ale může dát nájemci (dlužníkovi) výpověď z bytu. Dlužník poté stojí před velmi nepříjemnou situací – buď zaplatí dlužnou částku pronajímateli a riskuje, že mu bude oddlužení zrušeno a prohlášen konkurs (podle §§ 111 odst. 1 a 412 odst. 1 InsZ), nebo riskuje, že pronajímatel opravdu nájem bytu vypoví, což může mít pro dlužníka dalekosáhlé důsledky. K tomuto problému se vyjádřila J. Maršíková tak, že dlužník má řádně platit nájemné v období po rozhodnutí o úpadku a doufat, že pronajímatel mu výpověď nedá, popřípadě podat žalobu na zrušení výpovědi s argumentací, že insolvenční zákon mu nedovolil starý dluh na nájemném uhradit. Dále dodává, že pokud by dlužníkovo oddlužení probíhalo jinak bezproblémově, ona sama jako soudkyně by za těchto okolností nezašla k tomu, že by dlužníkovi oddlužení zrušila a na jeho majetek prohlásila konkurs.⁹⁷ Koncepční řešení tohoto problému však v zákoně chybí.

Věřitelé hrají v řízení po úpadku významnou roli. Pro uplatňování svých práv se angažují ve věřitelských orgánech. Vrcholným orgánem je schůze věřitelů, výkonným orgánem věřitelský výbor o 3 až 7 členech, případně zástupce věřitelů, v případě řízení s méně než 50 věřiteli. Schůze věřitelů volí věřitelský výbor, může odvolat insolvenčního správce a ustanovit nového (pouze na první schůzi věřitelů svolané v rozhodnutí o úpadku) a zejména také volí formu oddlužení. Věřitelé hlasují podle výše svých přihlášených pohledávek, na každou jednu korunu připadá jeden hlas. Po přezkumném jednání mají hlasovací právo jen věřitelé se zjištěnými pohledávkami. Věřitelský výbor má za úkol zejména dohlížet na činnost insolvenčního správce a k některým úkonům potřebuje insolvenčního správce jeho souhlas.

⁹⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 4.

2.7 Činnost insolvenčního správce

V další etapě insolvenčního řízení hraje významnou roli insolvenční správce. Ten přezkoumává podané přihlášky věřitelů z hlediska jejich pravosti, výše a pořadí podle přiložených dokumentů a případně podle účetnictví či evidence dlužníka. Insolvenční správce vyzve dlužníka, aby se k pohledávkám vyjádřil. Pokud pohledávku nelze přezkoumat pro vady či neúplnost, insolvenční správce je oprávněn vyzvat věřitele k opravě a stanovit mu k tomu lhůtu, která nesmí být kratší než 15 dní. Přitom ho poučí o možných následcích neopravení přihlášky, tedy že včas neopravená pohledávka bude předložena insolvenčnímu soudu k rozhodnutí, že se k ní nepřihlíží. Na základě své činnosti při přezkoumávání přihlášek sestaví insolvenční správce seznam přihlášených pohledávek, který předloží insolvenčnímu soudu před konáním přezkumného jednání. Do seznamu nezařazuje pohledávky, k nimž se nepřihlíží, pohledávky vyloučené z uspokojení a další, o kterých to stanoví zákon. Sem patří zejména pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň, pohledávky, jež se považují za přihlášené, a přihlášky odmítnuté či vzaté zpět.⁹⁸ V tomto seznamu se zvlášť označí zajištění věřitelé a zvlášť se také vyznačí vykonatelné pohledávky. Pokud správce některou pohledávku popírá, uvede tuto skutečnost v seznamu. Své stanovisko může při přezkumném jednání změnit.

Další povinností insolvenčního správce před přezkumným jednáním je sestavit soupis majetkové podstaty dlužníka. V případě, že bude schváleno oddlužení formou splátkového kalendáře (a to je většinou) a tedy se majetková podstata nebude zpeněžovat, může se zdát sestavování soupisu majetku nadbytečným, nicméně má to svůj význam pro situaci, kdyby bylo oddlužení zrušeno a na majetek dlužníka byl prohlášen konkurs, a v neposlední řadě i pro samotné rozhodování o formě oddlužení.

K tomu insolvenční správce vychází z údajů uvedených v návrhu na povolení oddlužení a provádí i vlastní šetření. Insolvenční správce se obrací na orgány veřejné správy, mezi něž patří zejména katastrální úřady, registr vozidel, centrální depozitář cenných papírů, finanční úřady, úřady práce a dále na banky, pojišťovny, telefonní operátory a jiné subjekty, které mají dle §§ 43 a 44 InsZ povinnost poskytnout insolvenčnímu správci bezplatně součinnost. Povinnost součinnosti s insolvenčním

⁹⁸ ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon*, str. 299

správcem má rovněž dlužník⁹⁹ a každý, kdo má u sebe majetek, který patří do dlužnickovy majetkové podstaty. Pro vyhotovení soupisu majetkové podstaty je rozhodné, kdo podal proti dlužníkovi insolvenční návrh. Podal-li ho dlužník, patří do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení insolvenčního řízení, jakož i majetek, který dlužník nabyt v jeho průběhu, ale podal-li insolvenční návrh věřitel, náleží do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem předběžným opatřením, majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy insolvenční soud vydal rozhodnutí o úpadku dlužníka, a majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení po vydání těchto rozhodnutí. „Rozsah majetkové podstaty je ovlivněn i způsobem řešení úpadku. Konkrétně v případě oddlužení je rozsah majetkové podstaty rozdílný v závislosti na tom, zda je oddlužení řešeno formou zpeněžení majetkové podstaty (v takovém případě se majetek získaný dlužníkem po schválení oddlužení nestává součástí majetkové podstaty viz. ustanovení § 408 odst. 1 IZ) nebo splátkovým kalendářem (v takovém případě se majetek získaný dlužníkem a uvedený v ustanovení § 412 odst. 1 písm. b/ IZ stává součástí majetkové podstaty a věřitelé dlužníka z něj budou uspokojeni).“¹⁰⁰ § 206 InsZ jmenuje, jaké druhy majetku především patří do majetkové podstaty. Toto rozdělení používají insolvenční správci běžně při sestavování soupisů. Majetek vyloučený z majetkové podstaty představuje majetek, který nelze postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí, jak již bylo popsáno v části 2.4.3 této práce.

Své poznatky vzešlé z přezkumu přihlášených pohledávek, zjišťování majetku dlužníka a další informace poté insolvenční správce shrne ve zprávě o své činnosti a o hospodářské situaci dlužníka, kde rovněž navrhne insolvenčnímu soudu další postup.

⁹⁹ Viz například usnesení VS ze dne 06.11.2012, sp. zn. MSPH 88 INS 15715/2010, 3 VSPH 503/2012-B-105, kde Vrchní soud v Praze dále shledal, že „zjišťování a soupis majetkové podstaty je v kompetenci insolvenčního správce, který je oprávněn posoudit, zda konkrétní majetek, pohledávky nevyjímaje, do majetkové podstaty dlužníka náleží či nikoli; k tomu nepotřebuje souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského orgánu či dlužníka. Přitom je především na dlužníkovi, aby k tomu správci poskytl věrohodné podklady a všestrannou součinnost a dbal jeho pokynů (srov. § 210 IZ). To s tím, že správce samozřejmě musí být připraven v rámci projednání konečné zprávy obhájit, proč určitý majetek nezahrnul do soupisu majetkové podstaty. Dlužníkovi ovšem nic nebrání v tom, aby sám vymáhal pohledávku, kterou správce nezahrnul do soupisu majetkové podstaty a o jejíž existenci a vymožitelnosti je dlužník přesvědčen. Dlužník není oprávněn správci diktovat, jaké položky má zapsat do soupisu (srov. § 221 IZ), tedy důvodem zproštění správce funkce nemůže být okolnost, že soupis neodpovídá představám dlužníka.“

¹⁰⁰ BERGER, Pavel. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 1.

V neposlední řadě patří mezi povinnosti insolvenčního správce osobní účast správce na přezkumném jednání. Ačkoli v praxi je běžné a soudci většinou akceptují, že namísto insolvenčního správce se dostaví k přezkumnému jednání zejména v řízení o oddlužení zaměstnanec insolvenčního správce, Vrchní soud v Praze dovedl, že osobní účast insolvenčního správce je nezbytná: „Požadavku § 190 odst. 2 IZ ohledně nezbytnosti účasti správce na přezkumném jednání nelze dostát tím, že se k němu namísto správce dostaví jeho advokátní koncipient. Bez účasti insolvenčního správce nelze přezkumné jednání provést.“¹⁰¹ Novela insolvenčního zákona ovšem výslovně připouští možnost zastoupení insolvenčního správce.¹⁰²

2.8 Přezkumné jednání, schůze věřitelů

Přezkoumání přihlášek insolvenčním soudem se odehrává na přezkumném jednání, mimo ně nelze přihlášky přezkoumat. Termín přezkumného jednání určí insolvenční soud již v rozhodnutí o úpadku tak, aby se konalo nejpozději 2 měsíce po uplynutí lhůty k přihlášení pohledávek a ne dříve než 7 dní po uplynutí této lhůty¹⁰³. Popěrný úkon učiněný po skončení přezkumného jednání nemá žádné účinky. V této souvislosti judikoval Vrchní soud v Praze, že je bez významu nesouhlas dlužníka s pohledávkami věřitelů, který vyslovil až v odvolání proti usnesení, kterým insolvenční soud neschválil oddlužení, a tudíž je nezvratný závěr, že i tyto pohledávky byly v daném insolvenčním řízení zjištěny.¹⁰⁴

Podkladem pro přezkum pohledávek je seznam přihlášených pohledávek zpracovaný insolvenčním správcem dle § 189 InsZ. Insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé mohou popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek. Pro popření pohledávky věřitelem je předepsán formulář. Popření lze vzít zpět. Je-li pohledávka popřena co do výše, je sporná jen v popřené výši a ve zbytku je zjištěna. O částku odpovídající popřené výši se vede incidenční spor. Pokud je popíráno pořadí pohledávky, znamená to, že přihlášená pohledávka má být uspokojena v horším pořadí, než jak je uplatněna v přihlášce (týká se zejména zajištěných pohledávek), nebo je popíráno právo na uspokojení ze zajištění vůbec. O popření pravosti pohledávky jde

¹⁰¹ usnesení VS ze dne 30.08.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 154/2010, 1 VSPH 631/2010-B

¹⁰² § 410 odst. 1 InsZ po novele provedené zák. č. 294/2013

¹⁰³ § 137 odst. 2 InsZ

¹⁰⁴ usnesení VS ze dne 15.01.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 5443/2009, 1 VSPH 730/2009-B

tehdy, jestliže se namítá, že pohledávka nevznikla nebo je zcela promlčená. Jednotlivé důvody popření (pravost, výše, pořadí) jsou na sobě nezávislé a lze je vzájemně kombinovat.

Insolvenční správce poté zapíše do seznamu přihlášených pohledávek výsledek přezkumného jednání. Takto upravený seznam je povinnou přílohou protokolu o přezkumném jednání. Od přezkumného jednání běží věřitelům, jejichž nevykonatelná pohledávka byla insolvenčním správcem popřena, hmotněprávní lhůta 30 dnů k podání určovací žaloby proti insolvenčnímu správci¹⁰⁵. Pokud insolvenční správce popřel vykonatelnou pohledávku, podává do 30 dnů určovací žalobu on proti příslušnému věřiteli. Ačkoli je postup pro popírání vykonatelné pohledávky z pohledu insolvenčního správce složitější, je nutné tuto možnost insolvenčního správce zachovat. Důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu uvádí k výše uvedenému jako hlavní důvod skutečnost, že vykonatelná pohledávka může vzniknout, aniž by proběhlo řízení, například prostřednictvím notářského nebo exekutorského zápisu se svolením k vykonatelnosti, nebo aniž by proběhlo jakékoli dokazování, tedy například platebním rozkazem či rozsudkem pro zmeškání. Naproti tomu při posuzování pohledávky, která prošla standardním nezkráceným soudním řízením, lze mít s vysokou mírou jistoty za to, že vykonatelnost pohledávky je opodstatněná.

Jak již bylo zmíněno, pohledávky může popírat i sám dlužník. Na zjištění takovéto pohledávky obecně v insolvenčním řízení však popření dlužníkem nemá žádný vliv. Účinkem popření pohledávky dlužníkem je však to, že v rozsahu popření není upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem. Tento účinek se projeví až po skončení insolvenčního řízení. Neformálním účinkem, který nelze pominout je ovšem skutečnost, že na základě popírání dlužníkem, který často jako jediný může poskytnout argumenty nebo důkazy, se otvírá možnost popření pohledávky správcem. Speciálně v oddlužení však platí, že popření nezajištěné pohledávky dlužníkem má stejné účinky jako popření insolvenčním správcem¹⁰⁶.

Pro úplnost je nutné dodat, že od 01.01.2011 byla v návaznosti na nález pléna Ústavního soudu ze dne 01.07.2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb., do insolvenčního zákona novelou z. č. 69/2011 Sb. zakotvena možnost přihlášených věřitelů popírat pohledávky jiných přihlášených věřitelů. Věřitelé na rozdíl

¹⁰⁵ § 198 odst. 1 InsZ

¹⁰⁶ § 410 odst. 2 InsZ

od insolvenčního správce nebo dlužníka však musí učinit popěrný úkon na formuláři a jsou povinni složit zálohu na náklady incidenčního sporu ve výši 10.000 Kč.

Insolvenční správci se potýkají s problémy při přezkoumávání přihlášek přihlášených do společného oddlužení manželů duplicitně. V případě, že věřitel uzavřel smlouvu s oběma manžely, má právo uplatnit svou pohledávku vůči každému z nich. Z logiky věci však vyplývá, že pohledávka nemůže být uznána u obou manželů a nemůže se tak započítat pro účely plnění oddlužení dvakrát. Insolvenční správce pak řeší, jak se vypořádat s duplicitní přihláškou. Postup insolvenčních správců je různý: popření přihlášky pro duplicitu, zjištění obou přihlášek s poznámkou, že do splátkového kalendáře bude zahrnuta pouze jednou nebo jednoduše tak, že jednu z přihlášek vůbec nepřezkoumá.¹⁰⁷ K popsanému zaujal stanovisko Vrchní soud v Praze, a to že věřitel sice má pohledávku vůči oběma manželům, ale adekvátní formou uplatnění je jediná přihláška směřující vůči oběma solidárně zavázaným manželům. Dvojím přezkoumáním a zjištěním téže pohledávky by došlo ke zvýhodnění věřitele na úkor ostatních věřitelů a ke zhoršení dosažitelnosti oddlužení pro společné závazky manželů spočívající v podmínce 30% uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů.¹⁰⁸

Po přezkumném jednání obvykle následuje schůze věřitelů, kterou insolvenční soud svolá na stejný den. Zde je zvolen věřitelský výbor, insolvenční správce podá zprávu o své činnosti a věřitelé mohou využít svého práva insolvenčního správce odvolat. Hlavní náplní schůze věřitelů v případě oddlužení je ovšem usnést se na formě, kterou bude oddlužení provedeno.

Dlužníková účast na schůzi věřitelů je (stejně jako u přezkumného jednání) povinná¹⁰⁹. Pokud by se bez omluvy nedostavil, mohl by z toho insolvenční soud dovodit jeho nepoctivý záměr a prohlásit na majetek dlužníka konkurs.¹¹⁰ Dlužník zde má obhájit reálnost navrženého oddlužení a zodpovědět případné otázky věřitelů.

Formu oddlužení navrhuje dlužník v návrhu na povolení oddlužení, tímto však věřitelé nejsou vázáni a hlasují o ní na schůzi věřitelů, popř. za splnění určitých podmínek i mimo schůzi věřitelů. O způsobu oddlužení hlasují pouze nezajištění

¹⁰⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce. Plzeň: LKP Konkurs, 2012, č. 7.

¹⁰⁸ usnesení VS ze dne 03.02.2011, sp.zn. 57 ICm 455/2010, 2 VSPH 14/2010, (KSLB 57 INS 2163/2010)

¹⁰⁹ § 399 odst. 2 InsZ

¹¹⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 89

věřitelé. Pokud by forma oddlužení nebyla vybrána (například proto, že se věřitelé vůbec nesešli), vybere formu oddlužení insolvenční soud. Dle názoru Vrchního soudu v Praze může insolvenční soud výjimečně změnit rozhodnutí o věřiteli o vybrané formě oddlužení, jestliže lze oddlužení provést v obou jeho formách, a to s předpokladem zhruba stejné úspěšnosti pro věřitele, a dlužník navrhl oddlužení plněním splátkového kalendáře. V tomto případě není opodstatněno preferovat oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, zvláště pak pokud by mělo vést ke ztrátě obydlí dlužníka, která ho může uvrhnout do neřešitelné sociální situace. „*Proto i v případě, že se věřitelé usnesli na provedení oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty, (...) může insolvenční soud výjimečně, je-li toho v zájmu uvedených zásad zjevně zapotřebí, zasáhnout a svým rozhodnutím o způsobu oddlužení toto usnesení schůze věřitelů ve prospěch navrženého reálného splátkového kalendáře překonat.*“¹¹¹ Pokud dlužník v návrhu na povolení oddlužení požádal o stanovení nižších než zákonem předepsaných splátek, hlasují věřitelé rovněž o tom, zda doporučují mu vyhovět.

Situace, kdyby se do insolvenčního řízení nepřihlásil po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení žádný věřitel, nemůže vést k rozhodnutí, že dlužník není v úpadku ani nemůže vést k neschválení oddlužení nebo k zastavení insolvenčního řízení.¹¹²

2.9 Způsoby oddlužení

Oddlužení může být provedeno zpeněžením majetkové podstaty nebo plněním splátkového kalendáře.

Zpeněžení majetkové podstaty se provádí formou jednorázového vyrovnání pohledávek ze zdrojů stávajících aktiv dlužníka. Pohledávky věřitelů budou uspokojeny z výtěžku zpeněžení majetku dlužníka. Postup zpeněžování je v zásadě shodný jako při konkursu. Faktickou realizaci zajišťuje insolvenční správce, který si musí k některým úkonům vyžádat souhlas věřitelského výboru. Majetek zpeněžovaný v rámci schváleného oddlužení nesmí nabývat dlužník, osoby jemu blízké, členové a náhradníci věřitelského výboru, pokud nezískali souhlas schůze věřitelů s nabytím. Výhodou pro dlužníka při této formě oddlužení je, že si zachová své budoucí příjmy a nová aktiva, která nabyde po schválení oddlužení.¹¹³

¹¹¹ usnesení VS ze dne 09.03.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32

¹¹² usnesení VS ze dne 14.12.2009, sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B

¹¹³ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 963

Druhou možností je plnění splátkového kalendáře. Provádí se tak, že dlužníkovi je uložena povinnost po dobu pěti let platit pravidelné úhrady ze svých příjmů. Zákon stanovuje i rozsah těchto splátek, a to tak, že ze mzdy nebo platu musí být dlužníkovi sražena taková částka, jaká by byla možná srazit při provádění exekuce na přednostní pohledávky. Platby se provádějí věřitelům poměrně podle výše jejich zjištěných pohledávek. U dosud sporných pohledávek insolvenční správce deponuje dočasně příslušnou platbu a následně jí podle výsledku sporu buď poukáže věřiteli, nebo rozdělí poměrně mezi ostatní věřitele.

Je zde i možnost, aby dlužník požádal o stanovení nižších splátek, v tomto případě se ovšem zvyšuje minimální výše uspokojení pohledávek věřitelů na 50 %. Dlužník má povinnost v návrhu uvést, jakou výši splátek navrhuje a objasnit důvody žádosti o snížení splátek.

Pro uspokojení zajištěných pohledávek se vždy použije výtěžek ze zpeněžení majetku sloužícího k zajištění. Zákon doslova uvádí, že zajištění věřitelé se uspokojují jen z výtěžku zpeněžení zajištění. Zákon je však nejasný ohledně části zajištěné pohledávky, která se fakticky ukáže jako nezajištěná. Jako obecné pravidlo platí, že v této části má být považována za nezajištěnou¹¹⁴. Pokud by skutečně mělo platit, že zajištění věřitelé mají být v oddlužení uspokojeni pouze z majetku sloužícího k zajištění, vznikla by tím neodůvodněná nerovnost věřitelů. Insolvenční zákon umožňuje i variantu, aby zajištěný věřitel při oddlužení plněním splátkového kalendáře nepožádal o zpeněžení zajištění. Takový věřitel sice nebude v rámci oddlužení uspokojen, ale i po osvobození dlužníka od zbytku dluhu mu zůstane právo domáhat se uspokojení z výtěžku zpeněžení tohoto majetku.¹¹⁵

Doba splátkového kalendáře je 5 let a dlužník musí své věřitele uspokojit v maximální možné míře. Tedy, i kdyby před uplynutím stanovené doby dosáhla míra uspokojení věřitelů 30 %, není to důvodem pro ukončení splátkového kalendáře. Dříve může skončit jen tehdy, pokud dlužník uspokojí všechny nezajištěné pohledávky v plné výši.

Ve skutečnosti je povinnost zasílat splátky k rukám insolvenčního správce uložena dlužníkovi plátcí mzdy nebo podobného příjmu, insolvenční správce poté z došlé platby odečte svou odměnu a zbytek rozdělí a zašle věřitelům. Dle původní

¹¹⁴ § 167 odst. 2 InsZ

¹¹⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, str. 140

zákonné úpravy měl srážky a částky k rozdělení jednotlivým věřitelům vypočítávat a zasílat sám dlužník, nicméně praxe ukázala, že to bývá nad jeho síly. Proto byla zákonem č. 219/2009 Sb. tato povinnost přenesena na plátce mzdy a insolvenčního správce.¹¹⁶

Pro výpočet splátek se použije čistá mzda (či jiný příjem), ze které se odečte základní částka. Tuto částku stanovuje nařízení vlády č. 595/2006 Sb., o nezabavitelných částkách. Pro rok 2013 vychází nezabavitelná částka, která musí zůstat dlužníkovi, který nemá manžela ani děti, kterým je povinen výživou, na 6064,66 Kč. Výpočet nezabavitelné částky zohledňuje zákonnou vyživovací povinnost dlužníka, nikoli však takovou, kterou plní dobrovolně, viz například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, který judikoval, že okolnost, že dlužník určitým způsobem fakticky nahrazuje ve vztahu k nezletilým dětem své manželky vyživovací povinnost za otce, není skutečností, k níž by bylo možno přihlížet při stanovení jiné výše měsíčních splátek.¹¹⁷ Ohledně výše nezabavitelné částky řešil Vrchní soud v Praze případ dlužníka pobývajícího v zahraničí. V tomto případě soud shledal, že při výpočtu této částky nelze vzít v potaz skutečnost, že dlužník má v zahraničí vyšší životní náklady.¹¹⁸ Výpočet splátek je pro laika relativně složitý, a je proto vhodné pro orientační výpočet použít kalkulátor splátek dostupný na stránkách ministerstva spravedlnosti.¹¹⁹

Zajímavý model nastiňuje Krajský soud v Brně, a to kombinaci obou forem oddlužení. Tvrdí, že *„i když zákon předpokládá, že oddlužení bude probíhat zásadně jednou ze dvou dlužníkem nabízených forem, nepřekáží účelu, (...) aby v situaci, kdy s tím dlužník výslovně souhlasí a sám takový způsob řešení svého úpadku nabízí, byly v mezích rozhodnutí o způsobu oddlužení kombinovány obě formy oddlužení. (...) Ve výjimečných případech je možné i to, že obě formy oddlužení budou zkombinovány tak, že rozhodnutím o schválení oddlužení budou postiženy jak příjmy dlužníka v následujících pěti letech (oddlužení plněním splátkového kalendáře), tak majetek náležející dlužníku v době rozhodnutí o schválení oddlužení (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty). Podstatné je, že i tak půjde o řešení, jež dlužníku nabízí možnost vybřednout při zachování práv věřitelů z úpadkové situace lépe než při prohlášení*

¹¹⁶ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 965

¹¹⁷ usnesení VS ze dne 14.01.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 6243/2010, 3 VSPH 792/2010-B-18

¹¹⁸ usnesení VS ze dne 13.03.2009, sp. zn. KSHK 34 INS 4090/2008, 1VSPH 93/2009

¹¹⁹ <http://insolvenzni-zakon.justice.cz/kalkukator-splatek.html>

konkursu na jeho majetek.“¹²⁰ Opačný názor zastává Havel, když uvádí, že zákon limituje věřitele a dává jim na výběr mezi tím, vzít dlužníkovi všechnen majetek nebo všechny budoucí příjmy a tertium non datur¹²¹.

2.10 Rozhodnutí o schválení oddlužení

Jestliže v průběhu insolvenčního řízení vyvstaly okolnosti, které by odůvodňovaly zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, viz bod 2.5 této práce, insolvenční soud oddlužení neschválí a namísto toho rozhodne o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem. Proti tomuto rozhodnutí může dlužník podat odvolání. Pokud však nejsou důvody k výše uvedenému postupu, vydá insolvenční soud rozhodnutí o schválení oddlužení, a to neprodleně po schůzi věřitelů nebo po uplynutí lhůty pro vznesení námitek proti povolenému oddlužení.

Kozák uvádí pro shrnutí, že návrh dlužníka na povolení oddlužení vlastně prochází třemi testy způsobilosti. Poprvé je posuzována úplnost návrhu, poté při povolování oddlužení, zda nejsou důvody pro odmítnutí návrhu a po další fázi, kdy rozhodování přechází zčásti na insolvenčního správce a věřitele, je možné oddlužení schválit a stanovit jeho formu.¹²²

2.10.1 Obsah rozhodnutí o schválení oddlužení

Náležitosti rozhodnutí o schválení oddlužení se liší v závislosti na tom, zda se jedná o oddlužení prodejem majetku či splátkovým kalendářem. V obou případech musí být v rozhodnutí uvedeni nezajištění věřitelé, kteří souhlasili s plněním ve výši nižší než 30 % a nejnižší hodnota plnění, se kterou jsou ochotni se spokojit. Náležitosti rozhodnutí jsou velmi podrobné a směřují k formulaci povinností dlužníka.¹²³ V rozhodnutí, jímž se schvaluje oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty dále insolvenční soud uvede majetek, který do majetkové podstaty náleží a označí insolvenčního správce. Podle původního znění měl soud v tomto výroku rozhodnout i o

¹²⁰ usnesení KS v Brně ze dne 21.01.2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B

¹²¹ HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba?. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2007, č. 2.

¹²² KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související*, str. 916

¹²³ „Nesourodě působí snad jen předpoklad, že soud uvede informaci o tom, kdo je správce, když tato informace je zřetelná z rozhodnutí o úpadku, resp. Z insolvenčního rejstříku.“ HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba?. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2007, č. 2.

dosavadní odměně správce, novelou č. 296/2007 Sb. však byla tato povinnost zrušena.¹²⁴

Při řešení oddlužení splátkovým kalendářem insolvenční soud stanoví povinnost dlužníka platit po dobu pěti let měsíční splátky, uvede nezajištěné věřitele, kteří budou plněním ze splátek uspokojováni, a procenty částku, která každému z nich bude náležet. Dále označí příjmy, ze kterých dlužník uhradí první splátku, a termín této první splátky. V rozhodnutí bude stanovena povinnost plátce dlužnickovy mzdy nebo jiného příjmu, aby prováděl stanovené srážky.

2.10.2 Účinky rozhodnutí o schválení oddlužení

Účinky rozhodnutí o schválení oddlužení nastávají zveřejněním v insolvenčním rejstříku. V okamžiku, kdy rozhodnutí nabyde právní moci, ruší se omezení dispozičních oprávnění dlužníka, ke kterým došlo dosavadním průběhu řízení. Nakládání s majetkem dlužníka v další fázi řízení řeší §§ 408 a 409 InsZ. V případě oddlužení zpeněžením majetku přechází dispoziční oprávnění k majetku označenému v rozhodnutí na insolvenčního správce a k majetku získaném po schválení oddlužení zůstává dlužníkovi. Plnění rozvrhového usnesení vykonává správce. Po zpeněžení majetkové podstaty a splnění rozvrhového usnesení vezme insolvenční soud na vědomí splnění oddlužení a rozhodne o odměně a nákladech insolvenčního správce, kterého zproští funkce. Zde platí úprava obdobná jako při konkursu.

Při oddlužení splátkovým kalendářem má dispoziční oprávnění k příjmům, které získá po schválení oddlužení, dlužník, ale musí s nimi naložit dle rozhodnutí. Toto ustanovení se jeví nadbytečným, protože dle platné úpravy dlužník s prostředky určenými k plnění oddlužení nepříjde do styku, protože je sráží a odvádí insolvenčnímu správci plátce dlužnickovy mzdy¹²⁵. K majetku v majetkové podstatě, vyjma majetku sloužícímu k zajištění, má také dispoziční oprávnění dlužník.

K účinkům schválení oddlužení patří i závaznost schváleného způsobu oddlužení a povinnost dlužníka jednat dle pravidel obsažených v bodu 2.10.3 této práce.

¹²⁴ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související*, str. 916

¹²⁵ KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související*, str. 922

Rozhodnutí o schválení oddlužení formou splátkového kalendáře se vydává s klauzulí cum rebus sic stantibus, tedy dojde-li v průběhu oddlužení k podstatné změně okolností, je insolvenční soud oprávněn i bez návrhu změnit své rozhodnutí.¹²⁶

2.10.3 Povinnosti dlužníka po schválení oddlužení

Po dobu trvání schváleného oddlužení splátkovým kalendářem je dlužník povinen zejména vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost nebo o získání práce usilovat.¹²⁷ Dlužník musí příjmy získané darem nebo dědictvím použít jako mimořádné splátky věřitelům, hlásit insolvenčnímu správci a insolvenčnímu soudu změnu svého bydliště a zaměstnání, dvakrát ročně předkládat insolvenčnímu soudu a insolvenčnímu správci přehled svých příjmů¹²⁸, nezatajovat příjmy, nezvýhodňovat věřitele a nepřijímat nové závazky, které by nebyl schopen splnit. Neplatný je právní úkon, kterým by dlužník odmítl přijetí daru nebo dědictví bez souhlasu insolvenčního správce. Insolvenční správce vykonává dohled nad plněním těchto povinností a pravidelně informuje soud.

Pokud dlužník poruší podstatné povinnosti, nebo se ukáže, že podstatnou část splátkového kalendáře nebude možné splnit, nebo si dlužník zavinil po schválení oddlužení vznik peněžitého závazku, který je více než 30 dní po splatnosti, soud schválené oddlužení zruší a současně prohlásí na majetek dlužníka konkurs. Insolvenční soud může oddlužení zrušit a prohlásit konkurs též na návrh dlužníka.

Ke zrušení oddlužení pro neplnění povinností viz například rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp.zn. 3 VSPH 111/2010, které se týká zvýhodňování některých věřitelů dlužníkem¹²⁹, nebo usnesení stejného soudu sp.zn. 3 VSPH 463/2010, které shrnuje, že i

¹²⁶ § 407 odst. 3 InsZ

¹²⁷ „Ztratí-li dlužník zaměstnání, nelze to pokládat za důvod pro osvobození od placení pohledávek, ani to neznamená, že by dlužník byl zbaven povinnosti dostát svým závazkům. Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen v případě, že je nezaměstnaný, usilovat o získání příjmu. Jestliže na trhu práce vytvářeném pro osoby v evidenci nezaměstnaných není k dispozici práce odpovídající jeho vzdělání a kvalifikaci, pak dlužník nesmí odmítnout jakoukoliv práci, kterou bude schopen vykonávat. Kdyby tak učinil, nemůže to mít jiný následek, než ten, že ztratí ekonomické výhody spojené s oddlužením a jeho úpadek bude řešen konkursem.“ usnesení VS ze dne 29.09.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B

¹²⁸ Zákon tuto povinnost stanovuje vždy k 15.1. a 15.7. Novela insolvenčního zákona ovšem bude umožňovat stanovení i jiných termínů.

¹²⁹ usnesení VS ze dne 26.04.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 3631/2008, 3 VSPH 111/2010-B

ve stadiu řízení od schválení oddlužení do jeho splnění je soud oprávněn zrušit schválené oddlužení, vyjde-li v něm najevo dlužníkův nepoctivý záměr¹³⁰.

Nejvyšší soud v rozhodnutí sp. zn. 29 NSČR 12/2013 shledal, že pokud dlužník není schopen hradit měsíční splátky, ačkoli řádně plní povinnosti stanovené v § 412 InsZ, není to důvod ke zrušení oddlužení a prohlášení konkursu pro neplnění povinností, ale je přesto možné zrušit oddlužení z důvodu, že se předpokládá, že nebude dosaženo splnění podstatné části splátkového kalendáře.¹³¹

Jako speciální povinnost dlužníka v insolvenčním řízení je možno chápat i vyvarování se úpadkovým deliktům dle trestního zákoníku¹³², zařazeným mezi trestné činy proti majetku, konkrétně v §§ 222 až 226. Řadíme sem trestný čin poškození věřitele, zvýhodnění věřitele, způsobení úpadku, porušení povinností v insolvenčním řízení a pletichy v insolvenčním řízení. Z tohoto výčtu vyjímáme pro účely tohoto odstavce poslední jmenovaný trestný čin, který může spáchat jedině věřitel. Dle Bergera by však řešení pomocí trestního práva mělo nastoupit v insolvenčním řízení jako ultima ratio, tedy až když dané problémy nelze řešit jiným způsobem.¹³³

2.11 Splnění oddlužení

Po provedení všech úkonů, které podle schváleného způsobu oddlužení představují realizaci tohoto způsobu, je řízení fakticky u konce. Splnění oddlužení však ještě musí být oficiálně potvrzeno insolvenčním soudem, jež vydá rozhodnutí, kterým vezme splnění oddlužení na vědomí. U oddlužení zpeněžením majetkové podstaty považujeme za splnění oddlužení situaci, kdy insolvenční správce zpeněžil majetek, sestavil konečnou zprávu a insolvenční soud poté vydal rozvrhové usnesení, které bylo následně splněno. U oddlužení formou splátkového kalendáře přichází splnění oddlužení v úvahu v zásadě až po pěti letech, kromě případu, kdy se věřitelům dostane 100 % jejich pohledávek ještě před uplynutím této doby¹³⁴.

Právní mocí usnesení o splnění oddlužení končí insolvenční řízení, což mimo jiné znamená i zánik dosud trvajících účinků spojených se zahájením insolvenčního

¹³⁰ usnesení VS ze dne 05.08.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B

¹³¹ usnesení NS ze dne 28.02.2013, sp.zn. KSUL 45 INS 3212/2009, 29 NSČR 12/2013-B-54

¹³² zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

¹³³ BERGER, Pavel. Úpadkové delikty. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

¹³⁴ viz také usnesení VS ze dne 21.03.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22

řízení. Současně insolvenční soud rozhodne o odměně insolvenčního správce a zprostí ho funkce.

Proti rozhodnutí o splnění oddlužení se nelze odvolat. Při formě oddlužení prodejem majetku má věřitel možnost uplatnit své námitky při projednání konečné zprávy a rozvrhu, při oddlužení splátkovým kalendářem v jednání o osvobození dlužníka od zbytku dluhů.

Rozhodnutí o splnění oddlužení je ekvivalentem rozhodnutí o zrušení konkursu a rozhodnutí, kterým soud bere na vědomí splnění reorganizace.

2.12 Prominutí zbytku dluhu

Po splnění oddlužení nastává pro dlužníka nejdůležitější a nejočekávanější fáze, tedy osvobození dlužníka od placení neuspokojených pohledávek. Je však nutné připomenout, že na rozdíl od úpravy institutu vyrovnání dle zákona o konkursu a vyrovnání nedochází k prominutí placení zbytku dlužníkových dluhů automaticky, ale výlučně jen na návrh dlužníka. Dlužník tedy musí o osvobození požádat insolvenční soud, který zkoumá splnění dalších podmínek pro přiznání osvobozujícího usnesení. V zákoně není vymezena lhůta pro podání tohoto návrhu, nejdříve lze požádat současně se splněním oddlužení¹³⁵, pro konec lhůty žádné omezení není, ale předpokládá se, že dlužník ve vlastním zájmu podá návrh co nejdříve, protože skončila jeho ochrana před výkonem rozhodnutí a exekucí.

Kromě podání návrhu je tedy další podmínkou pro osvobození od placení pohledávek řádné a včasné splnění všech povinností podle schváleného způsobu oddlužení. Tuto podmínku nelze ovšem vykládat doslova, protože by vznikly nedůvodné rozdíly v nárocích na dlužníka při plnění oddlužení zpeněžením majetku a plnění splátkovým kalendářem. Zatímco při plnění oddlužení prodejem majetku v majetkové podstatě dlužníka jsou prakticky veškeré povinnosti spojené s realizací tohoto způsobu oddlužení přesunuty na insolvenčního správce, při oddlužení splátkami je dlužníkovi uložena řada povinností. Důvodem pro nepřiznání osvobození by mohlo být například zatažení příjmu nebo neodvedení mimořádného příjmu jako mimořádné splátky.

¹³⁵ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 1041

Insolvenční soud dále zkoumá míru uspokojení pohledávek dlužníka. Nezajištění věřitelé musí obdržet alespoň 30 % svých pohledávek¹³⁶, ledaže písemně souhlasili s nižším plněním. Za určitých okolností je ovšem možné, aby soud přiznal osvobození i při nesplnění této podmínky. Tato varianta je popsána v § 415 InsZ a platí jak pro oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, tak pro oddlužení splátkovým kalendářem. Zákon zde dává dlužníku možnost, aby požádal soud o osvobození od placení zbývajících pohledávek i při nedosažení minimální kvóty uspokojení věřitelů při současném splnění několika podmínek. První podmínkou je výslovný návrh dlužníka. Dále musí dlužník prokázat, že nedosažení požadované kvóty dlužník nezavinil a že hodnota plnění, kterou věřitelé obdrželi, je větší, než kterou by obdrželi při řešení úpadku dlužníka konkursem. Mezi důvody, které vylučují zavinění dlužníka, můžeme zařadit například ztrátu zaměstnání dlužníka z důvodu zániku zaměstnavatele nebo ze zdravotních důvodů nebo ztrátu majetku zapříčiněnou živelnou pohromou. Důkazní břemeno je v tomto případě na dlužníkovi.

Vydání rozhodnutí musí vždy předcházet slyšení dlužníka, kde má možnost se vyjádřit ke všemu, co by mohlo ovlivnit rozhodnutí soudu.

Jestliže insolvenční soud uzná, že výše uvedené podmínky jsou splněny, přizná dlužníkovi osvobození usnesením, jinak návrh usnesením zamítne. Toto osvobození však nepředstavuje zánik pohledávek. Pohledávka trvá nadále, věřitelé ale nemohou požadovat po dlužníkovi její placení ani ji vymáhat. Pohledávku nelze vůči dlužníkovi uplatňovat ani k započtení.¹³⁷ Ve vykonávacím řízení má taková pohledávka podobné postavení jako promlčená pohledávka¹³⁸. Osvobození působí vůči všem neuhrazeným pohledávkám, které měly být do daného insolvenčního řízení přihlášeny, třebaže nebyly.

Existují ovšem i pohledávky, které naopak účinek osvobození nezasáhne. Mezi ně patří hlavně pohledávky nové, vzniklé po schválení oddlužení, a ty, které se neuplatňují přihláškou. Dále se nedotýká peněžitého trestu nebo jiné majetkové sankce,

¹³⁶ resp. 50 % při použití § 398 odst. 4 InsZ, který se týká stanovení nižších než zákonem určených splátek

¹³⁷ KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení, str. 1045

¹³⁸ rozsudek NS ze dne 25.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, kterým Nejvyšší soud rovněž poukázal na režim pohledávek zajištěných ručením: „Rozhodnutí vydané podle § 414 odst. 1 IZ, jímž insolvenční soud osvobodí dlužníka od placení pohledávek v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny, nezabavuje povinnosti k úhradě těchto pohledávek dlužníkovým věřitelům ani ručitele, ani jiné osoby, které měly vůči dlužníku pro tyto pohledávky právo postihu.“

kteřá byla dlužníkovi uložena v trestním řízení, a pohledávek na náhradu úmyslně způsobené škody.

Pokud jde o pohledávky, které lze splnit i jinak než z majetku dlužníka, tyto nejsou osvobozením dlužníka dotčeny. Věřitel může splnění takové pohledávky vymáhat vůči ručiteli či spoludlužníkovi dlužníka. Dlužník je však osvobozen i vůči těmto osobám, osvobození platí i na ručitelství regres, popř. podobný nárok jiné osoby.

Osvobození se nevztahuje na pohledávky zajištěných věřitelů, kteří po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře nepožádali o zpeněžení majetku, který zajišťuje jejich pohledávky. Jejich právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zajištění zůstává zachováno i po skončení insolvenčního řízení.

Proti rozhodnutí o návrhu na přiznání osvobození dlužníka od placení pohledávek může v případě zamítavého rozhodnutí podat odvolání dlužník, v opačném případě každý jednotlivý věřitel, jehož pohledávka nebyla zcela uspokojena a který je účastník daného insolvenčního řízení.

J. Maršíková poukazuje na problém týkající se osvobození dlužníka - manžela. Tvrdí, že bohužel ještě není judikatorně vyřešeno, zda se osvobození vztahuje rovněž na druhého manžela, tudíž nelze zcela vyloučit, že věřitel je i přes osvobození dlužníka oprávněn vymáhat společný dluh vůči druhému manželovi a ve výkonu rozhodnutí nebo v exekuci postihnout majetek ve společném jmění manželů.¹³⁹

V okamžiku přiznání osvobození však dlužník nemá ještě úplně vyhráno. Toto osvobození totiž může dlužníkovi insolvenční soud dodatečně odejmout či může být zrušeno. Z důvodu právní jistoty však zákon neponechává soudu k tomuto rozhodnutí časově neomezenou lhůtu. Po právní moci rozhodnutí o osvobození nastává tzv. sledovací tříletá lhůta, až po ní je dlužník od zbytku dluhů osvobozen s konečnou platností. Zákon upravuje dva typy zániku osvobození, prvním je odejmutí rozhodnutím insolvenčního soudu, druhým zrušení ex lege, které insolvenční soud pouze deklaruje. Soud musí dlužníkovi osvobození odejmout, zjistí-li, že jednal podvodně a ke schválení oddlužení nebo k přiznání osvobození došlo právě na základě tohoto podvodného jednání, a také v případě, kdy dlužník nedůvodně zvýhodnil některého věřitele. Ve druhém případě soud deklaratorně rozhodne o zrušení osvobození dlužníka v případě,

¹³⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, str. 144

když zjistí, že dlužník byl pravomocně odsouzen za úmyslně spáchaný trestný čin, který mohl podstatně ovlivnit oddlužení.

Zánik osvobození znamená pro věřitele obnovení možnosti vymáhání svých pohledávek. Jestliže se však některý věřitel účastnil jednání, kvůli kterému osvobození dlužníka zaniklo, je sankcionován tím, že se nemůže dovolat zániku osvobození dlužníka. Insolvenční soud v rozhodnutí o zániku osvobození uvede, že na tyto věřitele se zánik osvobození nevztahuje.

Odejmutím osvobození mohou nastat dvě situace – insolvenční soud s odejmutím osvobození zruší i samotné oddlužení, nebo bude dlužník sice oddlužen, ale bez výhod osvobození.¹⁴⁰

3. Zhodnocení právní úpravy a její aplikace

3.1 Sociální dopady, statistiky

Z výše popsaného průběhu institutu oddlužení je zřejmé, že je pro dlužníka velmi výhodný. I proto na něj insolvenční zákon klade přísné požadavky týkající se důkazní povinnosti i jiných povinností, a to zejména po schválení oddlužení, a motivuje ho k vyvinutí výrazné aktivity a spolupráce s insolvenčním soudem a insolvenčním správcem v průběhu celého řízení. Odměnou mu za to je pocit bezpečí před exekutory popř. i jinými, neinstitutizovanými, vymahači dluhů a vyřešení těžké životní situace a dluhové spirály. Dlužník má jistotu, že pokud bude plnit své povinnosti stanovené zákonem a rozhodnutím o schválení oddlužení, nemůže ho překvapit nenadálá situace v podobě například zpeněžení domu a vystěhování z něj navíc v kombinaci se srážkami ze mzdy a jinými omezeními. Po překonání období řízení navíc přichází osvobození od zbytku dluhů a dlužníkovi je umožněno obrátit list a začít znovu s čistým štítem.

Důvody, které dlužníka přivedly k oddlužení, bývají různé. Najdou se případy, kdy dlužníka zasáhly vnější okolnosti, které nemohl předvídat a bez svého zavinění se ocitl v dluhové pastí. Můžeme se ale setkat i s dlužníky, které do svízelné situace přivedly neuvážené nákupy a půjčky, které se snažili zaplatit jinými půjčkami. Můžeme ale říct, že si úpadek zavinili sami? Z pohledu práva ano, zletilý člověk s neomezenou

¹⁴⁰ HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba?. Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví. Praha: C. H. Beck, 2007, č. 2.

způsobilostí k právním úkonům odpovídá za své právní úkony a dobrovolně podepsanou smlouvu musí plnit – pacta sunt servanda. Měli bychom však zohlednit všeobecně nízkou finanční gramotnost a neobvykle snadné získávání půjček – bez dokladů o příjmech, na počkání, ale s vysokými úroky a poplatky. Zde je dle mého názoru široký prostor pro právní regulaci a také, možná hlavně, pro vzdělávání veřejnosti.

Ze statistik zveřejňovaných Ministerstvem spravedlnosti ČR¹⁴¹ vyplývá, že počet úpadků se každoročně zvyšuje. V roce 2012 bylo podáno celkem 32.656 insolvenčních návrhů, což představuje meziroční nárůst agendy insolvenčních soudů o 33 %. Největší nárůst zaznamenaly Krajské soudy v Brně, Ostravě a v Ústí nad Labem, nejmenší pak Městský soud v Praze. Ačkoli počet insolvenčních návrhů se zvyšuje, jejich nárůst klesá. V předešlých letech totiž meziroční nárůst vždy přesáhl 50 %. Pro rok 2013 se předpokládá 38.000 až 40.000 podaných insolvenčních návrhů. Téměř 20 % všech insolvenčních návrhů bylo v roce 2012 odmítnuto, u Městského soudu v Praze dokonce 32 %.

Insolvenční návrhy většinou podávají sami dlužníci, věřitelských návrhů se objevuje jen necelých 10 %.

Stejně tak roste i počet povolených oddlužení, za rok 2012 bylo povoleno téměř třikrát tolik oddlužení než v roce 2008, kdy nabyl insolvenční zákon účinnosti. Návrh na povolení oddlužení je součástí cca 80 % všech insolvenčních návrhů.

Dále je možné vypořádat, že oddlužení je nejčastějším způsobem řešení úpadku, za rok 2012 bylo povoleno celkem 17.985 oddlužení z celkového počtu 20.760 zjištěných úpadků. Reorganizací bylo v roce 2012 povoleno 14.

Co se týče samotného oddlužení, zde můžeme vidět, že s naprostou převahou je schvalováno ve formě splátkového kalendáře. Zatímco oddlužení splátkovým kalendářem bylo v roce 2012 schváleno přes 14.000, oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty jen něco málo přes 400.

Zajímavý je i údaj, že za rok 2012 bylo podáno celkem 192.242 přihlášek pohledávek.

¹⁴¹ Insolvenční zákon: Expertní skupina S22: Statistiky. [online]. Dostupné z: <http://insolvenčni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>.

3.2 *Novela insolvenčního zákona*

V rámci této práce již bylo nastíněno několik problémů aplikace právní úpravy oddlužení. Mnoho z nich již však nalezne své řešení od 1.1.2014, kdy se stává účinnou systémová novela insolvenčního zákona, zákon č. 294/2013 Sb., ze dne 12.09.2013. Tato novela přináší ve zkratce následující změny.

Upravuje vzájemný vztah insolvenčního a exekučního řízení. Exekuci nadále není možné po zahájení insolvenčního řízení provádět, nicméně to nebude platit pro pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené. Novela výslovně stanovuje, že „*úkonem, jímž se provádí výkon rozhodnutí nebo exekuce, není úkon učiněný k zajištění dlužníkovy majetku pro účely jeho postižení takovým výkonem rozhodnutí nebo exekucí*“¹⁴². Také je stanoveno, že po rozhodnutí o úpadku nelze výkon rozhodnutí nebo exekuci ani nařídit.

Dále upravuje pravidla pro vybírání insolvenčních správců, která snad zabrání spekulacím o netransparentnosti tohoto postupu.

Kromě toho novela upravuje postavení a pravomoci věřitelských orgánů a zajištěných věřitelů a zpřístupnění reorganizace většímu okruhu subjektů.

V souvislosti s naším tématem se však objevují také významné změny. Především se v souladu s judikaturou výslovně otevírá možnost oddlužení i pro fyzické osoby podnikatele a pro osoby mající dluhy z podnikání. Napříště tedy může podat návrh na povolení oddlužení i fyzická osoba, která podniká, pokud nemá dluhy z podnikání. Ani dluhy z podnikání však nejsou překážkou, pokud s tím souhlasí věřitel, o jehož pohledávku se jedná, nebo jde o zajištěného věřitele, anebo se jedná o dluhy, které zbyly dlužníkovi po tom, co prošel konkursem. Dle důvodové zprávy k novele insolvenčního zákona tak legislativa převzala stanovisko Nejvyššího soudu uvedené, jež bylo rozebráno v části 2.2 této práce.

Dále novela nově řeší společný návrh manželů na povolení manželů. Díky této úpravě napříště odpadnou mnohé problémy nastíněné v této práci týkající se například posuzování schopnosti splnit podmínky pro oddlužení u jednotlivých manželů, postupu při přezkoumávání duplicitních přihlášek nebo účinků osvobození od neuhrazených pohledávek vůči druhému manželu.

¹⁴² novelizované znění § 109 odst. 2 InsZ

Nově zákon bude výslovně myslet na případy osob zavázaných dlužníku pravidelným darem (tzv. smlouvy o důchodu). Podpisy na těchto smlouvách musí být úředně ověřeny. Podpis manžela na návrhu na povolení oddlužení však vzhledem k předchozímu odstavci ztrácí smysl a tato povinnost bude ze zákona vypuštěna.

Novela dále ruší zavádějící demonstrativní výčet skutečností svědčících o nepoctivém záměru dlužníka.

Závěr

Cílem této práce bylo definování právní úpravy oddlužení, včetně vytyčení sporných otázek, které vyvstávají v praxi. V rámci definice oddlužení pak byl věnován širší prostor zejména osobní působnosti institutu oddlužení, rozhodování o povolení oddlužení včetně testování nepoctivého záměru dlužníka a dalších podmínek povolení oddlužení, uplatňování pohledávek věřiteli a osvobození dlužníka od hrazení neuspokojených pohledávek.

Insolvenční zákon byl změněn rozsáhlejší novelou, účinnou od 01.01.2014, která vychází z šestileté aplikační praxe zákona insolvenčními soudy a přináší několik potřebných změn, popsanych zejména v kapitole 3.2 této práce. Pozitivní zprávou je, že problematika místa právní úpravy nastíněná v této práci, jsou z podstatné části touto novelou upravena, či vyjasněna a přitom navrhované změny nejsou nijak překotné, nýbrž reagují na vyvíjející se judikaturu. Některé dílčí otázky, jako například osud zbytku nezajištěné pohledávky, který se v praxi ukáže nezajištěným, nebo problematika úmyslně nepřihlášené pohledávky jak byla v souvislosti s nájemním vztahem mezi dlužníkem a věřitelem popsána v části 2.6 této práce, však zůstávají bez jisté odpovědi.

Podle mého názoru představuje oddlužení funkční a potřebný institut, o čemž svědčí i stále větší počet podaných návrhů na povolení oddlužení.

Seznam zkratek

InsZ – zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon
o.s.ř. – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Použitá literatura

MONOGRAFIE

HUBÁLEK, Michal, KŘÍSTEK, Adam, ZAMBOJ, Ladislav. *Manuál pro sociální pracovníky v oblasti insolvence*. Vyd. 1. Praha: Poradna pro občanství, občanská a lidská práva, 2011, 108 s. ISBN 978-80-254-9535-3.

KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): komentář*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, 1106 s. Komentované zákony (Beck). ISBN 978-80-7400-320-2.

KOZÁK, J., BUDÍN, P., DADAM, A., PACHL, L. *Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení: komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2013.

KUČERA, František. *Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon): s judikaturou a souvisejícími předpisy*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2009, 306 s. Zákony s judikaturou. ISBN 978-807-4001-635.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční zákon: s poznámkami, judikaturou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy, ve znění zákonů č. 69/2011 Sb. a č. 73/2011 Sb.* Praha: Leges, 2011, 793 s. Glosátor. ISBN 978-808-7212-752.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele: příručka zejména pro neprávnické*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2011, 440 s. Praktická právnická příručka. ISBN 978-807-2018-628.

PACHL, Lukáš. *Insolvenční zákon s judikaturou*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, 484 s. 978-80-7357-657-2.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 471 s. ISBN 978-807-3573-294.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Základy insolvenčního práva*. Vyd. 1. Ostrava: Key Publishing, 2008, 322 s. Právo (Key Publishing). ISBN 978-808-7255-100.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Linde, 2008, 751 s. Vysokoškolské právnické učebnice. ISBN 978-807-2017-263.

ZELENKA, Jaroslav. *Insolvenční zákon: zákon č. 182/2006 Sb., ve znění zákona č. 312/2006 Sb., č. 108/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 362/2007 Sb. : poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2., aktualizované vyd. Praha: Linde, 2008, 796 p. ISBN 80-720-1707-1.

ODBORNÉ ČLÁNKY

BERGER, Pavel. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce*. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 1.

BERGER, Pavel. Úpadkové delikty. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

DÖRFL, Luboš. Oddlužení. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2010, č. 8.

DVOŘÁK, Tomáš. Společné jmění manželů a insolvenční zákon. *Právní fórum: český právnický měsíčník*. Praha: ASPI Publishing, 2010, č. 2.

HAVEL, Bohumil. Oddlužení - zbraň nebo hrozba?. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2007, č. 2.

HIMMANTOVÁ, Hana. Odmítnutí insolvenčního návrhu – jak tomu zabránit? *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

STRNAD, Michal a Petr HOLEŠÍNSKÝ. Nové způsoby řešení úpadku dle insolvenčního zákona. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2008, č. 1.

KAVAN, Petr. Malé zamyšlení a několik výkladových poznámek k institutu oddlužení. *Právní rozhledy: časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: C. H. Beck, 2008, č. 12.

KRHUT, Rostislav. Poctivý záměr v oddlužení. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2012, 9.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční poradna. *Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce*. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 4.

PACHL, Lukáš. Kdy a jak správně podat návrh na povolení oddlužení. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*. Praha: ASPI Publishing, 2005, č. 5.

PACHL, Lukáš. Návrh souhrnné novely insolvenčního zákona – část III. *Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce*. Plzeň: LKP Konkurs, 2012, č. 1.

PACHL, L. Výběr z judikatury. *Konkursní noviny: noviny pro konkurs, vyrovnání, likvidaci a exekuce*. Plzeň: LKP Konkurs, 2013, č. 7.

POHL, Tomáš. Základní principy nové právní úpravy řešení úpadku v České republice. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2007, č. 11.

ŘEHÁČEK, Oldřich. Osobní bankrot manželů a jeho řešení v soudní judikatuře. *Bulletin advokacie*. Praha: Česká advokátní komora v Praze, 2011, 7-8.

ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum: český právnícký měsíčník*. Praha: ASPI Publishing, 2009, č. 4.

ELEKTRONICKÉ PRAMENY

Důvodová zpráva k návrhu insolvenčního zákona. [online]. Dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=557>

Insolvenční zákon: Expertní skupina S22. [online]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/expertni-skupina.html>.

Insolvenční zákon: Formuláře a vzory. [online]. Dostupné z: <http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/formulare-vzory.html>.

Internetové stránky portálu epravo.cz: www.epravo.cz.

Internetové stránky insolvenčního rejstříku: <https://isir.justice.cz>.

Internetové stránky Ústavního soudu – vyhledávání rozhodnutí: www.nalus.usoud.cz.

Internetové stránky Nejvyššího soudu: www.nsoud.cz.

Internetové stránky Konkursních novin: www.kn.cz.

JUDIKATURA

Usnesení NS ze dne 30.01.2007, sp. zn. NSČR 29 Odo 1121/2004

Usnesení VS ze dne 15.12.2008, sp. zn. MSPH 99 INS 3258/2008, 2 VSPH 237/2008-P21

Usnesení VS ze dne 08.11.2010, sp. zn. KSUL 46 INS 10249/2010, 1 VSPH 982/2010-A-28

Usnesení VS ze dne 30.04.2009, sp. zn. KSBP 37 INS 740/2009, 2 VSOL 117/2009-A

Usnesení NS ze dne 21.04.2009, sp. zn. KSOS 34 INS 625/2008, 29 NSČR 3/2009-A (R 79/2010)

Usnesení VS ze dne 22.10.2010, sp. zn. KSCB 25 INS 7437/2010, 3 VSPH 909/2010-A

Usnesení US ze dne 02.12.2010, sp. zn. II. ÚS 2444/10

Usnesení KS ze dne 26.03.2010, sp. zn. KSOS 33 INS 3146/2010

Usnesení NS ze dne 31.10.2012, sp. zn. 29 NSČR 70/2012

Usnesení VS ze dne 05.03.2010, sp. zn. KSLB 76 INS 8417/2009, 1 VSPH 133/2010-B.

Usnesení VS ze dne 10.09.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 7599/2010, 1 VSPH 795/2010-A-14.

Usnesení VS ze dne 28.05.2009, sp. zn. KSOS 38 INS 2766/2008, 2 VSOL 138/2009-A-27

Usnesení VS ze dne 29.07.2009, sp. zn. KSBR 32 INS 3370/2009, 3 VSOL 218/2009-A-12

Usnesení VS ze dne 15.12.2009, sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009-A-21

Usnesení VS ze dne 05.11.2010, sp. zn. KSUL 77 INS 5819/2010, 3 VSPH 501/2010-A-14

Usnesení VS ze dne 05.11.2010, sp. zn. KSUL 77 INS 5819/2010, 3 VSPH 501/2010-A-14

Usnesení VS ze dne 09.09.2011, sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011-B-24

Usnesení VS ze dne 09.09.2011, sp. zn. KSPH 41 INS 14739/2010, 3 VSPH 574/2011

Usnesení VS ze dne 17.05.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 680/2010, 2 VSOL 135/2010-A-19

Usnesení VS ze dne 06.02.2009, sp. zn. KSUL 46 INS 124/2009, 1 VSPH 53/2009-A

Usnesení VS ze dne 18.12.2008, sp. zn. KSBR 40 INS 3720/2008, 2 VSOL 181/2008-A

Usnesení VS ze dne 15.07.2010, sp. zn. KSBR 37 INS 4136/2010, 2 VSOL 217/2010-A

Usnesení VS ze dne 14.05.2009, sp. zn. MSPH 96 INS 195/2008, 2 VSPH 174/2009-B-17

Usnesení VS ze dne 02.08.2010, sp. zn. KSUL 77 INS 1788/2010, 3 VSPH 494/2010-B-19

Usnesení NS ze dne 29.09.2010, sp. zn. 29 NSČR 6/2008

Usnesení VS ze dne 04.05.2011, sp. zn. KSUL 77 INS 12160/2010, 3 VSPH 1118/2010-A

Usnesení VS ze dne 21.11.2011, sp. zn. KSPH 39 INS 4221/2008, 2 VSPH 86/2009-B-41

Usnesení NS ze dne 26. 10. 2010, sp. zn. 29 NSČR 2/2010 (SJ 178/2011)

Usnesení NS ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. KSBR 31 INS 5344/2008, 29 NSČR 27/2009 (R 63/2010)

Usnesení VS ze dne 11.02.2009, sp. zn. 15 Cmo 20/2009

Usnesení VS ze dne 19.05.2011, sp. zn. KSHK 45 INS 3216/2010, 3 VSPH 1239/2010-B-27

Usnesení VS ze dne 22.01.2009, sp. zn. KSUL 43 INS 2736/2008, 1 VSPH 258/2008-P76

Usnesení VS ze dne 20.04.2010, sp. zn. KSPL 27 INS 5308/2008, 1 VSPH 258/2010-P119

Usnesení VS ze dne 17.03.2011, sp. zn. 69 ICm 729/2010, 102 VSPH 15/2011 (KSUL 69 INS 3380/2010)

Usnesení VS ze dne 08.10.2008, sp. zn. KSCB 27 INS 1466/2008, 1 VSPH 180/2008-P51

Usnesení VS ze dne 06.11.2012, sp. zn. MSPH 88 INS 15715/2010, 3 VSPH 503/2012-B-105

Usnesení VS ze dne 30.08.2010, sp. zn. KSHK 45 INS 154/2010, 1 VSPH 631/2010-B

Usnesení VS ze dne 15.01.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 5443/2009, 1 VSPH 730/2009-B

Usnesení VS ze dne 03.02.2011, sp. zn. 57 ICm 455/2010, 2 VSPH 14/2010, (KSLB 57 INS 2163/2010)

Usnesení VS ze dne 09.03.2012, sp. zn. KSUL 77 INS 14215/2010, 3 VSPH 34/2012-B-32

Usnesení VS ze dne 14.12.2009, sp. zn. KSPH 39 INS 1527/2009, 2 VSPH 474/2009-B

Usnesení VS ze dne 14.01.2011, sp. zn. KSLB 76 INS 6243/2010, 3 VSPH 792/2010-B-18

Usnesení VS ze dne 13.03.2009, sp. zn. KSHK 34 INS 4090/2008, 1 VSPH 93/2009

Usnesení KS ze dne 21.01.2009, sp. zn. KSBR 24 INS 4176/2008-B

Usnesení VS ze dne 29.09.2010, sp. zn. KSPH 55 INS 1199/2009, 3 VSPH 607/2010-B

Usnesení VS ze dne 26.04.2010, sp. zn. KSUL 45 INS 3631/2008, 3 VSPH 111/2010-B

Usnesení VS ze dne 05.08.2010, sp. zn. MSPH 93 INS 1923/2008, 3 VSPH 463/2010-B

Usnesení NS ze dne 28.02.2013, sp. zn. KSUL 45 INS 3212/2009, 29 NSČR 12/2013-B-54

Usnesení VS ze dne 21.03.2012, sp. zn. KSPA 56 INS 8722/2010, 1 VSPH 341/2012-B-22

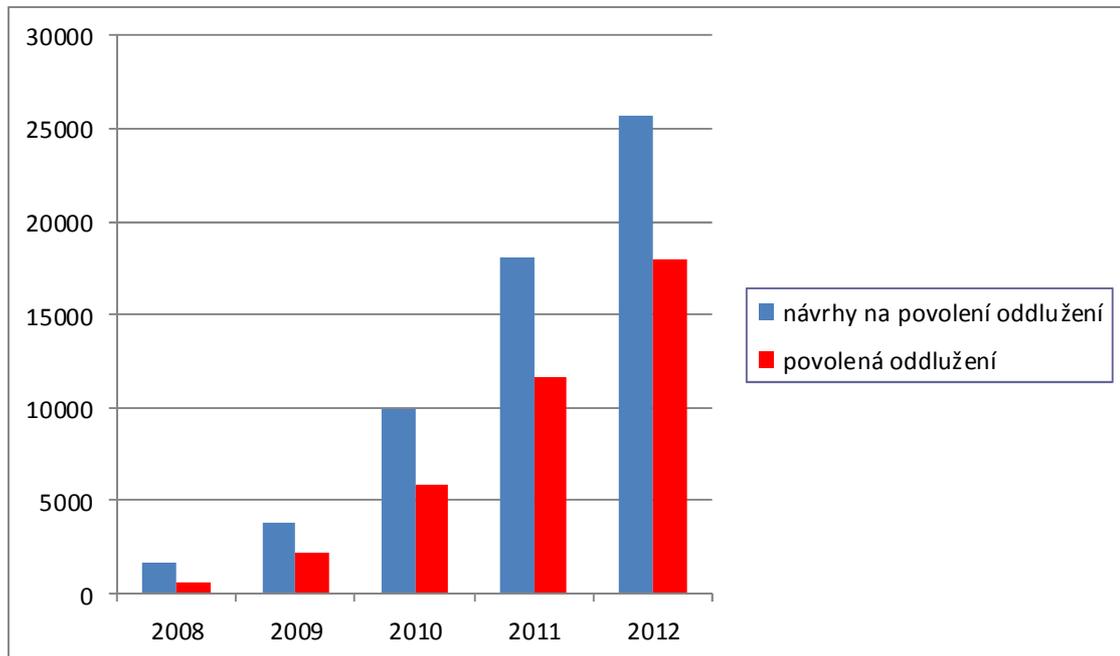
Rozsudek NS ze dne 25.11.2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010

Seznam příloh

Pro názornost některých závěrů uvedených v kapitole 3.1 této práce jsem zpracovala následující grafy. Zdroj vstupních údajů: web Ministerstva spravedlnosti ČR <http://insolvencni-zakon.justice.cz/expertni-skupina-s22/statistiky.html>.

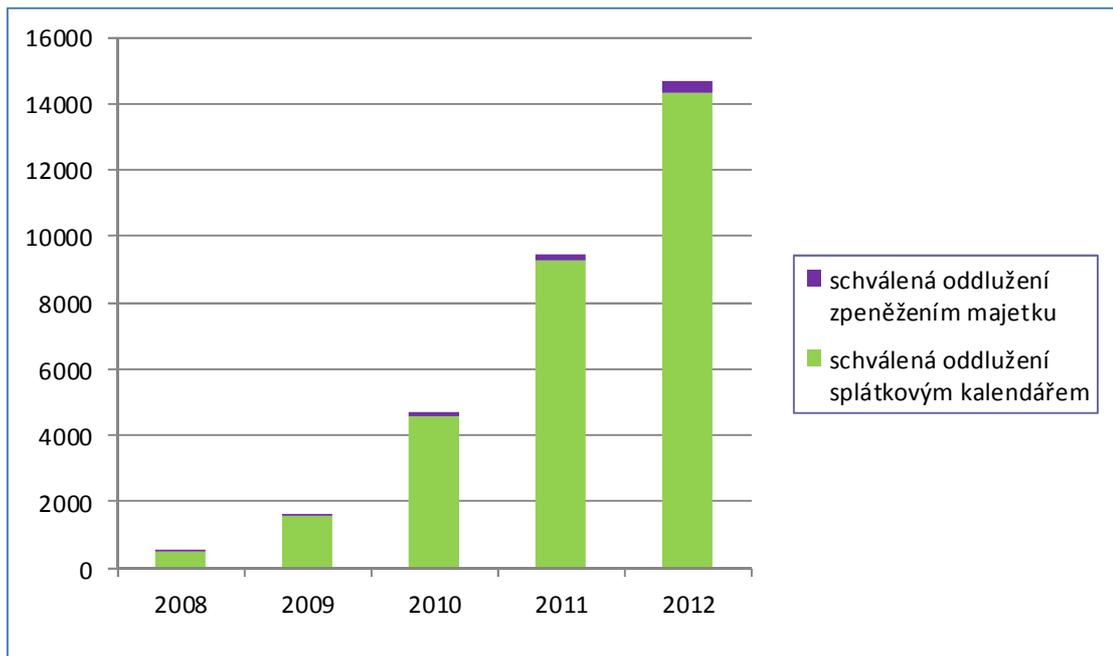
Příloha č. 1 :

Srovnání počtu návrhů na povolení oddlužení a povolených oddlužení v období 2008 až 2012. Vývoj nápadu návrhů na povolení oddlužení.

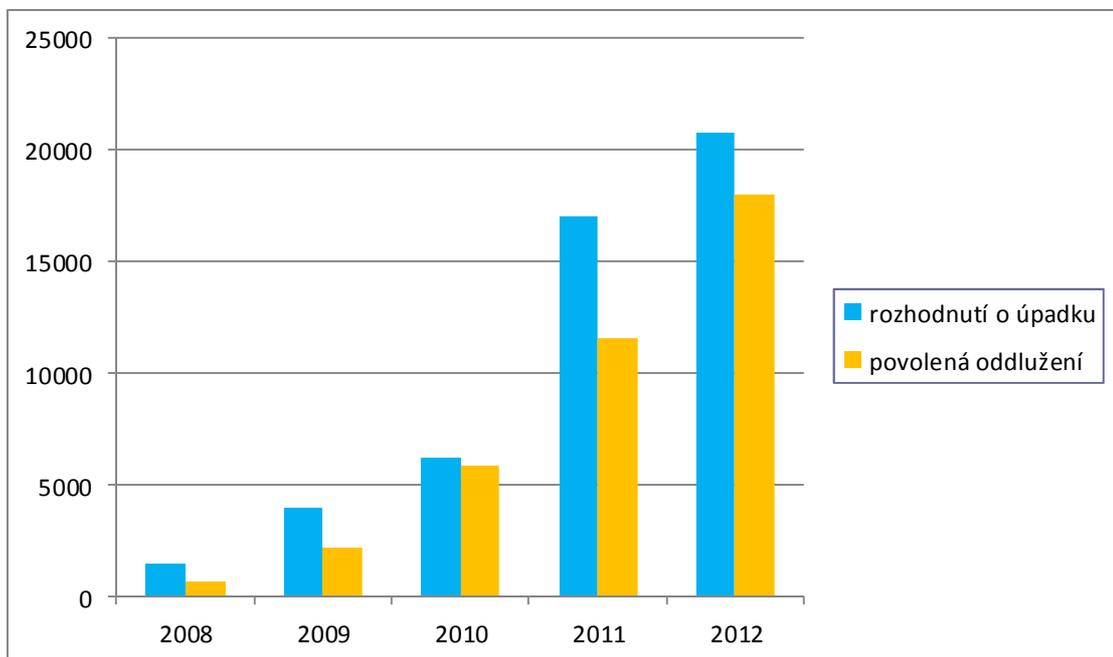
Příloha č. 2 :

Srovnání počtu schválených oddlužení formou zpeněžení majetku a formou splátkového kalendáře v období 2008 až 2012.

Příloha č. 3 :

Srovnání počtu rozhodnutí o úpadku a povolených oddlužení v období 2008 až 2012.

Resumé

Oddlužení jako způsob řešení úpadku dlužníka

Cílem této práce je popsání institutu oddlužení, jako jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka, jeho principů a průběhu, dle právní úpravy v kontextu relevantní judikatury a literatury a s ohledem na schválenou novelu zákonné úpravy.

Oddlužení dle platné české právní úpravy, tedy dle zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, je způsobem řešení úpadku dlužníka, který spolu s reorganizací řadíme mezi sanační způsoby řešení úpadku. Smyslem oddlužení je zajištění poměrného uspokojení věřitelů, které není pro dlužníka likvidační, a umožnit mu nový život bez dluhů. Je přípustné pro dlužníky nepodnikatele, fyzické i právnické osoby.

K návrhu na povolení oddlužení je oprávněn pouze sám dlužník. Soud při rozhodování o povolení oddlužení uváží zejména, zda je pravděpodobné, že během oddlužení dojde k uspokojení alespoň 30 % pohledávek dlužnických věřitelů, a posoudí poctivost záměru dlužníka.

Oddlužení je možné ve dvou formách. Jednou z nich je oddlužení zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, jehož úprava je analogická jako při řešení úpadku konkursem. Druhou možností je oddlužení splátkovým kalendářem, při které se dlužník zaváže platit po dobu pěti let svým nezajištěným věřitelům určitou část svých příjmů. Zajištění věřitelé se i při oddlužení ve formě splátkového kalendáře uspokojují z výtěžku zpeněžení majetku, který slouží k zajištění. O formě oddlužení rozhodují věřitelé, kteří své pohledávky do řízení uplatnili přihláškou.

Po splnění oddlužení dlužník požádá o osvobození od placení zbytku neuhrazených dluhů, a pokud řádně a včas plnil své povinnosti během oddlužení, soud jeho návrhu vyhoví. Účinkem nebude zánik pohledávek, ale jejich nevymahatelnost. Soud však dále sleduje jednání dlužníka a ze zákonných důvodů mu může v následujících třech letech přiznané osvobození odejmout.

Klíčová slova:

oddlužení

úpadek

insolvence

Discharge from debts as a mode of resolving insolvency of a debtor

The aim of this thesis is to describe the institute of discharge from debts as one of the methods of resolving insolvency of a debtor, its principles and development, in the legal regulation in the context of relevant case-law and literature with respect to the ratified amendment of the legal regulation.

Discharge from debts is according to the valid Czech legal regulation, which is the Act no. 182/2006 Coll., the Insolvency Act, a method of resolving insolvency of a debtor, which we count, together with reorganization, among rehabilitation methods of resolving insolvency. The purpose of discharge from debts is ensuring relative satisfaction of creditors, which is not liquidating for the debtor, and enabling him a new life without debts. It concerns debtors non-entrepreneurs, natural persons and legal entities.

Only the debtor is entitled to apply for discharge from debts. The court shall while deciding on the debt discharge permission consider especially whether it is likely that at least 30 % of the claims of creditors receivable from the debtor will be settled and it shall also assess the honest intentions of the debtor.

There are two forms of the discharge from debts. One of them is discharge from debts by means of converting the debtor's assets into money, the treatment of which is analogous to resolving insolvency by means of bankruptcy. The other option is discharge from debts by means of a schedule of instalments, in which the debtor undertakes to pay a certain part of his or her incomes to his or her unsecured creditors within the time period of five years. Secured creditors shall be satisfied even in case of discharge from debts by means of a schedule of instalments from the proceeds from converting the assets used as security into money. The method of discharge from debts is decided by creditors who applied their claims in the proceeding by means of an application.

After fulfilling the conditions of discharge from debts the debtor shall apply for exemption from payment of the remaining part of the unsettled debts. Shall he or she in due time and manner fulfil his or her obligations during the process of discharge from debts, the court shall comply with the request. The effect is not extinction of debts but their non-enforcement. The court shall further follow the actions of the debtor and from

legal reasons it may remove the granted exemption within the following time period of three years.

Key words:

Discharge from debts

Bankruptcy

Insolvency